Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
VOORLICHTINGENDIENST . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

Celebes.

Van Ternate over Menado naar Paloe.

(Vervolg.)

Van muskietengaas en tegels!

Overal op mijn 23.000 K.M. lange reis klaagde men steen en been over malaria, beklaagde zich vaak diep, dat men gedoemd was zijn droevig bestaan voort te slepen, 't was op de heele lange reis één gemopper, vaak gekanker zonder eind! — en met *recht*! Want de invloed van malaria op welzijn, levensvreugde, lust tot arbeid, tot aanpakken, tot initiatief is buitengewoon groot. Voeg daarbij de angst als geliefde kinderen, echtgenooten ziek worden! Dit alles verlamt, vormt een rem voor het welzijn van gezinnen — die er vaak door worden uiteengerukt, die er zwaar door worden gehandicapt! En als ik dan sprak over muskietenvrije woningen, antwoordde men: „die huizen met gaas zijn zoo warm." In haar algemeenheid is die opmerking er volkomen naast! Want de muskietenvrije woningen, die de Amerikanen aan het Panamakanaal bouwden, zijn *niet* warm. Waarom niet? Omdat de praktische Amerikaan niet eerst 'n huis bouwt en dan bedenkt, dat 't wel goed zou zijn het met gaas te omgeven, maar omdat hij het project van het huis baseert op het feit, dat de winddoorlating laat ik zeggen met ± 15 % (*goed* brons-gaas laat ± 85 % wind door, het hier soms gebruikte, beschilderde groene raamhorrengaas laat veel minder door) verminderd is en dus de trek van binnen in het huis door eenvoudige middelen met een gelijk bedrag dient te worden verhoogd. Ook heeft men mij tegengevoerd, dat het zoo kostbaar was. Dezelfde persoon die dit beweerde, vond het heelemaal niet erg eenige duizenden guldens te doen besteden aan tegels, om er de vloeren van een nieuw huis mee te bedekken. „'t Stond zoo keurig, die mooie tegels, veel mooier dan een vloer van cement." Ik zei: „'k Ben het met U eens, maar *ik* zou liever een mooi muskietenvrij huis bezitten, dan een met een mooien tegelvloer, waar mijn familie en ik van 's avonds 6 tot 's morgens 6 blootgesteld zou zijn aan infectie met malaria." „Gezondheid boven schoonheid", merkte ik nog op. Toen moest ik hooren, dat ik nu eenmaal 'n gezondheidsmaniak op reis was en dat er met zoo'n verstard en versteend Indië-trotter niet te praten viel. Waarop ik antwoordde: „als ik dat niet was en de regelen der gezondheid op mijn reis niet had toegepast, had ik *onmogelijk* die voor lichaam en geest uiterst vermoeiende tournée kunnen doen; dat ik op mijn reis heel wat verdriet had opgemerkt, eenvoudig te wijten aan onverstand inzake persoonlijke hygiëne om van de algemeene te zwijgen."

Ik hoop van harte, dat zij, die leiding aan de „Pikat" geven, zullen leeren inzien, dat het juist de vrouw, de moeder is, die op het gebied der persoonlijke hygiëne (lichaam, kleeding, voeding, huis, bediendenkamers, W.C.'s, badkamers, erf) eigenlijk alles kan doen.

Allerlei over de Minahassa.

Mijn reis door de Minahassa, waarvan het p[lan] ontworpen was door resident Tideman, is wat het water gevallen. In letterlijken zin! Het rege[nde] geregeld tegen ± 1 uur baksteenen, zoodat ik all[een] enkele ochtenden kon rondreizen. Ik kan dan o[ok] van de Minahassa weinig vertellen. Wat mij, die [uit] van Nieuw Guinea kwam, opviel, was de kleedin[g]. 't Is bekend, dat de kleeding der Marind-Anim [ge]borgen kan worden in een lucifersdoosje. Nu zijn Minahassars geen Kaja kaja's, maar als men w[eet] dat het nog niet zoo heel lang geleden is, dat het k[op]pensnellen er in eere was en dat koppensnell[ende] menschen tot de „wilden" behooren en wilden [en]spaarzaam zijn gekleed, dan behoeft geen en[kele] Minahasser er zich aan te ergeren of zich te [al]teeren, als ik opmerk, dat mijn verwondering [ge]kelijk groot was! De bevolking besteedt veel [geld] aan de bovenkleeding, streeft er naar om er n[etjes] uit te zien. Die zindelijkheid op de kleeding is [zeer] te waardeeren; reinheid is het a.b.c. der gezon[d]heid! 't Is 'n lust om de kinderen naar school [te] zien gaan. Veel ouders getroosten zich voor de [o]voeding groote uitgaven. Het onderwijs is in de M[i]nahassa het troetelkind van ieder die streeft n[aar] vooruitgang. Het schijnt, dat het onderwijs niet al[le] deelen bevredigt, maar waar dit vraagstuk zeer [ge]compliceerd is en het mij als out-sider totaal [on]mogelijk is er kijk op te krijgen, zal ik met [het] medegedeelde volstaan. Alleen 'n opmerking [in]zake de voeding der kinderen. Ze gaan bijna al[le] *zonder* ontbijt naar school! Sommige kinderen e[ten] pas om ± half vier! (ik vernam dit o.a. in Mo[...] ling, district Ratahan). Het gebruik van sagowe[er] schijnt groot te zijn. Ik wou, dat er eens iemand [op]stond, die aan het sagoweervraagstuk diepgaan[de] studie wijdde! In het Tomohonsche zou de be[vol]king voldoende dierlijk eiwit gebruiken door [het] gebruik van visch, die ze in kunstmatige vij[vers] kweekt, van gerookte zeevisch en van var[kens]vleesch. De vischvijvers, hoe nuttig ook vo[or de] volksvoeding, zijn in ander opzicht schadelijk, [om]dat malaria-muskieten er in broeden. Dit con[flict] eischt dringende oplossing! In de sawahs bij T[on]dano zag ik sagoboomen. Dit was voor mij, den [...]vaman, een vreemd gezicht. De sagoboomen lev[eren] atap voor dakbedekking. Daarom laat men [ze] staan. Het schijnt, dat ook de aanwezigheid [der] boomen verspreiding der malaria in de hand we[rkt].

De bevolking eet djagong met rijst en wel [...] deelen djagong op 1 deel rijst. De menschen [zien] er over het algemeen goed doorvoed uit. Naar [mij] toeschijnt meer dik en vet dan krachtig peezig! M[en] kan door eenzijdige koolhydraten voeding een [goed] doorvoed uiterlijk hebben en toch niet sterk [zijn]. Het is zoo ontzettend jammer, dat men geen cijf[er]materiaal bezit. Zoo zag ik heel weinig ouden [van] dagen. Maar is dit nu een *bewijs*, dat ze er [niet] zijn? Ik zag in de buurt van Tomohon *veel* albin[o's]. Maar zag ik *goed?* Zoolang men geen cijfers [heeft] blijft alles raden! En dan *betrouwbaar* materi[aal]! Hoe voorzichtig men moet zijn met verstrekte ci[j]fers wil ik even illustreeren: iemand, die krach[tens] zijn beroep zeer goed op de hoogte moet zijn, ver[tel]de me, dat een kruidnagelboom (er bestaan [...] hier en daar aanplantingen van) per stuk p[lm.] *f* 35.— per jaar opbracht. Een dag daarna vern[am] ik, dat de opbrengst maar plm. *f* 2.50 was! He[t] laatste cijfer komt me het juiste voor!

Een Minahasser arts, deelde mij mede, dat hij [bij] zijn bezoeken aan patienten de klamboe's mees[tal] verwaarloosd vond, wel vrij schoon, maar vol m[et] gaten, zoodat ze echt muskietenfuiken waren! Hij merkte ook nog op, dat aan de onderkleeren vaa[k] heel wat ontbrak, dat de menschen dol op fees[t] vieren waren en zich om mooie bovenkleeren [te] kunnen verschaffen, dikwijls diep in de schulden staken. Dit zijn stadia in de ontwikkeling, die e[en] opkomend volk doormaakt. 't Zijn de kinderzie[kten]

n, waaraan wel kan worden ontkomen.. Velen n de zaak anders, waarvan het groote gevolg is, t men elkaar niet begrijpt, niet verstaat, wat voor chtbare samenwerking noodlottig is.

De vooruitgang in de Minahassa blijkt ook nog het groot aantal motorvrachtwagens, dat men de wegen ziet. Ben ik goed ingelicht, dan gaan dagelijks tusschen Tomohon en Menado 24 chtauto's op en neer!

Het is bekend, dat de pasars voor de bevolking n groote economische beteekenis zijn. Op alle atsen, die ik bezocht, werd er dan ook groote g aan besteed. Sommige waren werkelijk model-chtingen, voorzien van bad-, wasch- en drink-r, goede W.C.'s, vliegvrije verkoopplaatsen van ch, behoorlijke stalling voor grobaks en paar-enz. Het verwonderde me daarom in hooge e, dat de druk bezochte pasar te Tomohon in orabelen toestand verkeerde. 't Was een echte, e, vuile gelegenheid, de Minahassa onwaardig. k bezocht ook enkele woningen: het front was k heel netjes, maar binnen constateerde ik vaak al gebrek aan orde en reinheid. Hoe kan het anders, waar twee, drie of soms meer families één woning huizen? De Minahasser moet nog lee-zijn woning te bewonen! Wie, als ik, jarenlang uurslid eener groote woningvereeniging is ge-t, in patria, verwondert zich niet alleen niet het verschijnsel in de Minahassa, maar is er vast van overtuigd, dat de Minahassa het sta-n van thans zal verlaten om na verloop van tijd te gaan tot één familiewoning.

De geesel der geslachtsziekten.

ls volksziekten noemde men mij: framboesia de kust, malaria in 't binnenland, terwijl ook veel moet voorkomen. Tengevolge van het toe-end verkeer nemen geslachtsziekten toe, zoo-b.v. gonorrhoe tot in de verste dorpjes voor-nt, daar gebracht door terugkeerende soldaten. Over den noodlottigen invloed van geslachts-ten op gezin en bevolking is „men" heel slecht iënteerd. Men kan er met ontwikkelde, be-afde vrouwen en mannen over spreken en de st dwaze meeningen over vernemen! 't Zou be-elijk zijn, als het niet zoo'n hoogst ernstige k gold! In Amsterdam zag ik in een ziekenhuis -jarige meisjes — ik meen 'n paar honderd — nd aan een niet te noemen ziekte. Die stakkerds de gezondheidsdienst had ze ontdekt — waren et door hun vader en/of moeder! Van Indië men met zekerheid inzake geslachtsziekten on-de bevolking zoo goed als niets, maar dit neemt weg, dat men als *zeker* kan aannemen, dat hun ed door het toenemend verkeer hoe langer hoe r zal worden. Voor het bevolkingsvraagstuk gonorrhoe en syphillis van zeer groote betee-

Mooi Zendingswerk

ver de Zending sprak ik nog niet, hoewel in het nstaande het onderwerp is aangeroerd, waar-ij veel invloed uitoefent. Dit is het onderwijs! vraagstuk is zoo gecompliceerd, dat ik er me aan waag! 'k Wil alleen even mededeelen, dat et meisjesinternaat te Tomohon bezocht. Die ol is in sanitair oogpunt bijna volmaakt! Meer niet noodig! De Zending bemoeit zich ook ziekenverpleging. Te Sonder heeft ze een hos-al met polikliniek. Het interessante van het ige polikliniekgebouwtje is dit, dat het ont-en is en gebouwd door een oud-leerling der ngs-ambachtsschool te Kakas-Wasian. Ik merk n paranthèse op, dat de resultaten met *deze* chtsschool bereikt, gunstig zijn. Ik krijg dan ndruk, dat de Zending de ziekenverpleging ent uit overweging van humanitair-philan-chen aard met het doel het *hart* der menschen eiken. Dus als *middel*, niet als *doel*. Deze artigheid weet ik te waardeeren, al voel ik voor prophylaxe! Intusschen werkt de Zen-ook op het uitgestrekt gebied der hygiëne. ns ze bevordert door haar onderwijs zin voor orde, voor reinheid, voor regel; ze heft de vrouw op, ze streeft naar zachtere zeden, gewoonten, gebruiken! Laat ze er mee doorgaan: l'hygiène est dans tout et partout!

Kolonisatieplannen

Nu nog enkele woorden over Tideman's kolonisatieplannen, waarin ik groot belang stel, omdat ze van groote beteekenis kunnen worden voor het bevolkingsvraagstuk.

De zaak is deze: een deel der Minahassa is zeer dicht bevolkt, het grootste stuk echter uiterst dun. Daarheen wil Tideman nu menschen trekken. Hij wil ze in het begin helpen, steunen om ze op die manier over de eerste moeilijkheden heen te helpen. Over nadere bijzonderheden zwijg ik, omdat ze voor mijn doel niet van belang zijn. Alvorens nadere stappen te doen, heeft Tideman het zeer juiste idee gehad de streek, die hij het eerst voor het doel in aanmerking wou doen komen, door een bevoegd hygiënist te doen onderzoeken. Ik kan niet nalaten hier op te merken, dat het me op mijn reis gebleken is, dat het gevoel voor hygiëne bij enkele bestuursambtenaren zeer goed is ontwikkeld. Typisch is het, dat dit bijna zonder uitzondering oud-Delianen zijn!

Aan het terzake uitgebrachte verslag ontleen ik het volgende: 4000 bahoe grond kan geschikt gemaakt worden om er te gaan wonen. In dat deel van 't gebied dat vlak is, komt malaria in vrij hevige mate voor. Te Popo was de miltindex bij kinderen 67 %, bij volwassenen 46 %. Te Torout was ze bij kinderen 57.3 %, te Tomani 67.2 %. Een juist inzicht in den gezondheidstoestand der bevolking geven deze cijfers niet. Daartoe is noodig een statistiek van kindergeboorte en -sterfte. Wat de muskieten betreft, weet men nog niet, welke soort als gevaarlijk moet worden beschouwd. Alles wijst er op, dat vischvijvers bij de infectie met malaria een zekere rol spelen. In een nieuw aangelegd sawahterrein kunnen zich hoogst gevaarlijke toestanden ontwikkelen. Dit is op Java gebeurd in de Tjihea-vlakte, waar de menschen door malaria niet in staat waren den vruchtbaren grond, die zeer goed met water was voorzien, te bebouwen. Ook in de Lampongs heeft zich een dergelijk geval voorgedaan. Uit die voorbeelden dient men dus leering te trekken. Sommige muskieten worden hoogst gevaarlijk, als ze zich over groote vlakten kunnen verspreiden. Dit geschiedt volgens de ervaring als *na* den oogst de sawahs min of meer nat blijven liggen. De op den grond liggende halmen beginnen dan te rotten, waardoor ze een zeer goeden voedingsbodem gaan vormen voor de muskiet. Daarom moet men in dergelijke gevallen de sawahs droog leggen tot den volgenden oogst. Polowidjo mag men er dan ook niet planten, want ook hiervoor is irrigatie noodig. De cultuur van visch op de sawahs en van sagoboomen is dus uitgesloten op het nieuwe terrein. Vischvijvers zou men slechts onder bepaalde omstandigheden kunnen toestaan. Nieuwe kampongs zou men alleen op mogen richten op plaatsen, ± 500 meter van kalitjes e.d. gelegen.

Het rapport bevat nog meer bijzonderheden, maar ik volsta met het medegedeelde. Het was er me om te doen te laten zien, dat Tideman aandacht heeft gewijd aan den hygiënischen kant van het vraagstuk.

22 October vertrok ik uit Menado. Resident Tideman maakte een dienstreis naar Midden-Celebes en had mij voorgesteld van de partij te willen zijn. Met beide handen greep ik deze gelegenheid aan natuurlijk! We vertrokken per auto via Airmadidih naar Kema. In eerstgenoemde plaats woonde ik even een hoofdenvergadering bij, waar de resident eenige vragen stelde in verband met de volksvoeding. Kinderen van een particuliere school zongen daar den resident een lied toe. Op den weg van Menado naar Kema passeerden we 8 zwaar beladen vrachtauto's. Evenals in Europa heeft het wegenvraagstuk door het verschijnen dier wagens een

heel ander aanzien gekregen. In de Minahassa kunnen de wegen daardoor niet meer uitsluitend in heerendienst worden onderhouden.

De gouvernementsstoomer Deneb bracht ons op Gorontalo, waar de ass.-resid. Greeve bezig is nieuwe pasars te bouwen. Er waren al een paar klaar. 't Is mooi werk! Te Gorontalo begint de nieuwe weg naar Kwandang. Als die gereed is, behoeft men den langen omweg via Menado niet meer te maken. Controleur De Jong werkt met grooten ijver aan dien weg. 't Is animeerend, dankbaar werk. Men kan *zien* dat men nuttig werk doet, dat men opschiet. Van sanitair werk *ziet* men meestal zoo weinig. De resultaten er van blijken pas uit doode cijfers, statistieken, die niet tot de massa spreken. Soms komen de resultaten eerst na generaties.

(Wordt vervolgd.)

Reis-Indrukken

door

G. VAN BERESTEYN—TROMP.

(Vervolg).

Bali.

Vijfde dag.

Den volgenden dag vertrokken wij van Den Passar noordoostwaarts naar Kloenkoeng. De rijwegen zijn overal uitstekend en wij schenen 't bizonder te treffen, daar ze toen voor het aanstaande bezoek van den Gouverneur-Generaal extra goed onderhouden werden, telkens zagen wij troepjes gestraften, onder leiding van een *mandoer* (Inlandsch opzichter) druk aan 't werk. Ook de goed gebouwde bruggen over de vele bergstroomen zijn bewonderenswaardig; o.a. gingen wij toen over een keurige hangbrug nabij Kloenkoeng en bezochten de *poera kasiman*, waarvan de steenen *Meroe* (woonplaats der goden, in pagodevorm gebouwd) indrukwekkend schoon is.

Kloenkoeng is een plaats, waar veel kunst als huisvlijt bedreven wordt, o.a. beeldhouwen, klaperdop- en houtsnijden; naast goud- en zilverdrijven, ook kopergieten en wapensmeden. Het is hoogst interessant deze kunstnijveren vol toewijding in hun eenvoudige werplaatsen te zien arbeiden. In het Controleurskantoor aldaar is van een en ander een kleine permanente tentoonstelling met verkoop tegen vaste prijzen, hetgeen voor toeristen heel wat aangenamer is, dan het *„getawar"* (noodzakelijk afdingen wegens overvragen) bij de koopvrouwtjes, die geregeld hare waren in de pasangrahans komen aanbieden.

De *Kantja van den Raad van Kerta* (Inlandsch griffier) van Kloenkoeng was zoo vriendelijk ons als gids behulpzaam te willen zijn. Deze bracht ons allereerst naar zijn beroemde rechtszaal, Kerta Goose, een gebouw aan de aloon-aloon, waarin gebeeldhouwd-vergulde zetels zijn, welke „geluk brengen aan hen, die er in plaats nemen" en waarvan het plafond beschilderd is met de meest fantastische Balineesche hemel- en heltafereelen. 's Middags geleide hij ons naar de *Poera Panataran*, den tempel met de fijne gespleten poort tusschen twee reuze-waringins, die met hun tallooze vertakkingen en luchtwortels ieder op zichzelf wel een bosch gelijken.

Als avondvermaak zouden wij, tegen vergoeding van *f* 15, getrakteerd worden op een Balineesche meisjesdans, z.g. *lègongs*, in den tuin van de pasangrahan.

Toen het begon te schemeren — de schemering duurt in Indië slechts heel kort — werd een mooi besneden gamelan-stel aangedragen door de respectievelijke bespelers der verschillende instrumenten, ongeveer een dozijn in aantal, waaronder twee mooi sonoor klinkende gongs, gezamenlijk in een fraai gesneden polychroom beschilderden standaard hangend. Wij zagen drie jonge meisjes van 10 à 12 jaar binnenkomen, waarvan de eene iets grooter was dan de beide andere, alle drie op de zelfde wijze gehuld in kleurige, schitterend oude weefsels, waarvan de slippen los neerhingen, omhangen met gouden sieraden en hoofdtooisels, waarin natuurlijke, welriekende bloemen niet ontbraken. Zij leken evenzoovele bonte vlindertjes, die zoodra de gamelanmuziek zich deed hooren, begonnen te fladderen, de fijne slendangs met hare armen bewegend als luchtige vleugels. De oudste van het drietal zette in met een soort van voorspel, daarna sende bood zij de beide kleintjes ieder een waaiertje aan, waarmede deze hare gracieuse bewekinkjes moesten accentueeren, hetgeen aan 't geheel een nog vlinderachtiger aanzien gaf, te meer daar zij niet zooals de Javaansche danseressen schuifelend, ongeveer op dezelfde plek blijvend, zich bleven bewegen, doch zich telkens met kleine huppelsprongetjes langs en om elkander verplaatsten. Een klein uur lang, en ten slotte in deemoedige knielende houding de waaiers weer aan hare oudere zuster overgaven. Door schemerachtige olielampjes en fakkellicht beschenen, gaf dit alles een fantastisch fijn lijnen- en kleurenspel te bewonderen.

De meisjes waren daarna uitgeput van vermoeienis en werden op de schouders van eenige der gamelanspelers naar huis gedragen, terwijl ook wij ons ter ruste begaven en van dit schoone schouwspel droomden.

Zesde dag.

Op ons verzoek had de *Kantja*, dien wij met den titel van *Goesti* aanspraken, maatregelen getroffen opdat wij den volgenden morgen een offerdienst in een huistempel konden bijwonen.

Wij kregen den indruk, dat de op Bali door het volk beleden godsdienst een Hindoeïsme is, vermengd met het Polynesische Animisme, dat o.a. tot uiting komt in de bezwering van booze geesten; alleen door de *pedanda*, priesters, onder wie ook vrouwen, worden het Brahmanisme en Çiwaïsme, hier en daar ook vermengd met Boeddhisme, beleden. Het Balische volk heeft dus niet alleen zijn vele goden, die vereerd moeten worden, en zijn booze geesten, die door amuletten op afstand gehouden moeten worden, het bezit ook zijn *boeta's*, bovennatuurlijke monsters met groote macht, aan wie uit vrees geofferd wordt, evenals voor de goden, zoowel in de gemeenschappelijke tempels *(poera)* als in de miniatuur-tempels *(sangga)*, die men op ieder woonerf vindt. Deze laatsten zijn dikwijls niet meer dan nissen op stijlen, soms met beeldhouwwerk vermooid, waar de goden verondersteld worden uit te rusten of zich te laven, als zij op aarde nederdalen, terwijl de bovenomschreven *meroe's* de gouden voorwerpen bevatten, welke deze dan noodig kunnen hebben.

Bij de aanbidding *(sembang déwa)* komt het volk te zamen, de vrouwen brengen op groote presenteerbladen *(doelangs)*, die zij op 't hoofd dragen, tal van keurig versierde offeranden, bestaande uit bloemen, vruchten en versnaperingen, welke op een hooge estrade worden bijeengelegd. In een der overdekte loodsjes leidt de priester, na zijn lichaam door vasten en baden gereinigd te hebben, de ritueele plechtigheid tot wijding van het water, dat onder de menigte verdeeld moet worden, die daarop geduldig wacht. Wij zagen hoe de priesterlijke verrichtingen bestaan uit het prevelen van bepaalde gebedsformulieren, het luiden der bidschel, het heen en weder bewegen van den kandelaber en het wierookvaatje met ritueele handbewegingen, het telkens strooien van daartoe klaargelegde rood, wit en geel gekleurde bloemen en het sprenkelen van water naar de plek, waar de wijwaterpot staat. Dit duurt ongeveer een uur. Dan begint de gezamenlijke aanbidding en daarna het verorberen der offeranden, waarvan de goden alleen de *Sari* (de geur of goddelijke kern) genoten hebben. Dit maal woonden wij echter niet bij, daar de auto wachtte om ons naar Karangasem, de meest oostelijke plaats van het eiland, te brengen, waar wij binnen een paar uur

ren. Onderweg zagen wij nog, bij de dessa soemba, de mooie *Poera Penataran Pandeh* mpel der smeden) met zijn prachtig stel gamelanrumenten en aan het strand ook de grottempel *ah Lawah*, waar duizenden vleermuizen het elf verduisteren en de lucht met hun verpesde geur bezwangeren, zoodat wij op een behoorn afstand bleven. Er moet ook een groote slang huizen, „wiens aanblik ongeluk brengt".

an Karangasem uit zijn twee mooie uitstapjes maken: noordwaarts naar Tjoelik door 't hoogergte, waar bijna een geheelen dag mede geid is, en westwaarts, via Bebandana, langs een htigen weg naar Selat, waar ook een pasanan is. In de buurt ligt de dessa Besakih met prachtigen tempel, welke onlangs in zijn n vorm hersteld werd onder toezicht van den itect-schilder P. A. J. Mooyen.

ar wij bij monde van den Controleur Beets een odiging kregen om den middag door te brenbij den vroegeren vorst *Goesti Bagoes Djilantik*, hans nog met den titel van „Stedehouder" aanroken wordt, stelden wij ons toen tevreden een ritje naar de *oedjoeng*, aan de zuidkust, een nog in aanbouw zijnd vorstelijk lusthof, badgelegenheid in een verwaarloosden tuin, te is.

ns bezoek in die vorstelijke *poeri* (paleis) was belangwekkend, niet alleen omdat wij in de geheid waren kennis te maken met hem en zijn — zijn jongste gemalin, een schoone Sasak-, van een eenigszins Mongoolsch type, zoowel zijn vijf zoontjes allen in groen jagers-uniform eed en dochtertje van 4 jaar werden ons voorld — maar ook omdat ter onzer eere een zeldn fraaie *wajang topeng* (een dans-tooneelstuk gemaskerde acteurs) onder gamelan-orkestleiding werd opgevoerd. Terwijl wij al toekijde getrakteerd werden op door de *Ratoe* zelve heerlijk bereide limonade en gesuikerde vruch-, o.a. *manisan kolang-kaling* (jonge palmvruch-ook wel glibbertjes genaamd) en salak, die er als de pompelmoes (*djeroek Bali*) beroemd er van smaak zijn, legde het Inlandsch Hoofd in het Maleisch (hij spreekt geen Hollandsch, wil zijn kinderen een Westersche opvoeding geven) den inhoud van het blijspel uit:

n Balineesche prins geeft aan een paar zijner grooten de opdracht een gemalin voor hem te n, het mooiste meisje, dat zij in den lande en vinden. Zij trekken daartoe naar verschile hoven en komen eindelijk terug met twee wenportretten ter keuze van hun vorst. Deze na die afbeeldsels herhaaldelijk nauwkeurig ken te hebben: „de mooiste van aangezicht t te veel kleeren aan (een Europeesche), ik daarom de andere (een Balineesche)."

e kostuums der spelers, alle daartoe speciaal ide mannen, van de kostbaarste inheemsche aalzijde, de sieraden en de uit hout gebeeldde, schel-gekleurde maskers, en niet minder e rythmische, uitdrukkingsvolle bewegingen armonie met de gamelan-muziek waren bewonswaardig en namen onze aandacht zoozeer in g, dat de middag verstreken was, vóór wij 't rkten. Noode namen wij afscheid van onzen chen gastheer en diens kunstzinnige omgeving.

(Wordt vervolgd).

Nederl.-Ind. Film-Maatschappij.

wenschelijkheid onze Koloniën, meer in het der Nederlandsch Oost-Indië, wat betreft en volk, in film te brengen, is zoowel hier te als in Indië zelf, jaren terug reeds herhaalk te kennen gegeven.

zien het bij uitstek subjectief propagandistisch ter der film, kan deze wensch geen verwonderen.

film is *het* hulpmiddel bij uitnemendheid, zoowel bij het aanschouwelijk onderwijs, bij voordrachten, als bij lezingen en daardoor het aangewezen middel om de kennis van onze Koloniën te verbreiden, de belangstelling ervoor te bevorderen, betere begrippen ingang te doen vinden omtrent de beteekenis onzer Koloniën, in het bijzonder op industrieel, commercieel en folkloristisch gebied en dit niet alleen in Nederland, maar ook in den vreemde.

Ondanks vele moeite, is deze kennis zoowel in Nederland als in het Buitenland nog zeer gering te noemen, alhoewel vele Vereenigingen daaraan hunne beste krachten wijden; terwijl wat tot nu toe van Indië in film werd weergegeven, op enkele gunstige uitzonderingen na, niet als deugdelijk werk kan worden bestempeld. Buitenlandsche filmfabrieken hebben films vervaardigd, welke, zonder noodzaak, een totaal verkeerd beeld onzer Koloniën gaven; meestal waren dit speelfilms, waarin werd opgenomen, wat de operateur dacht, dat door het publiek gaarne in bioscopen zou worden gezien; van het maken van documentair werk, zooals vóór alles wordt vereischt, was daarbij geen sprake. Wat betreft pogingen aangewend door Nederlanders, dus van maatschappijen of personen uitgaande, welke hier waren of zijn gevestigd, zijn deze in het gunstigste geval, òf te fragmentarisch en te zeer op zichzelf staande, òf wel ten eenenmale onvoldoende door gebrek aan fotografische capaciteiten en artistieken kijk van den uitgezonden, opnemenden operateur.

Eenige bekende personen in ons land hebben daarom gemeend dat het tijdstip aangebroken was, te meer daar veel in Indië aan het verdwijnen is, aan dezen niet wenschelijken toestand een einde te maken.

Na er zich van te hebben overtuigd, dat hunne opvattingen in kringen, bij Indië nauw betrokken, algemeen werden gedeeld, werden verdere stappen gedaan, die leidden tot de oprichting van de *N. V. Nederlandsch-Indische Film Maatschappij*, met een maatschappelijk kapitaal van *f* 200.000.— (waarvan de helft geplaatst), goedgekeurd bij Kon. Besluit d.d. 17 April 1925 No. 40, onder bestuur van:

Raad van Commissarissen:

H. N. A. Swart, Luit. Generaal b. d., Oud Vice-President van den Raad van Indië. (President).

Ir. L. J. M. Feber, Lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal. (Secretaris).

Ir. M. C. E. Bongaerts, Hoofdingenieur-Directeur van den Rijkswaterstaat, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

G. J. Houtsma, Oud-President van de Factorij der Ned. Handel Mij., Oud-Directeur van de Bank voor Indië.

A. Voskuil, Oud-Gedelegeerde in Nederlandsch-Indië der Mij. Sentanen-Lor c.s.

W. H. Idzerda, Oud privaat-docent in de Fotografie aan de Technische Hoogeschool te Delft. (Gedelegeerde).

Commercieel Directeur:

B. D. Ochse, Directeur der N. V. Nederlandsche Maatschappij voor Cinematografie, Filmfabriek Polygoon te Haarlem.

De Heer L. van Vuuren, Oud-Directeur van het Encyclopaedisch Bureau van Nederlandsch Indië, Lector aan de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam, verklaarde zich bereid als adviseur van de Nederlandsch-Indische Film Maatschappij op te treden.

De Ministers van Binnenlandsche Zaken en Landbouw en Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen hebben hunne sympathie en moreelen steun toegezegd, terwijl Zijne Excellentie de Minister van Koloniën zijne volle medewerking heeft toegezegd, in dier voege, dat Z. E. zich bereid heeft verklaard de onderneming te introduceeren bij de Indische Regeering en bij het Binnenlandsch Bestuur.

De cinematografische werkzaamheden in Indië

Haarlem en Omstreken.

zullen worden uitgevoerd door den bekwamen, kunstzinnigen filmoperateur I. A. Ochse, de vervaardiger o.a. van de bekende films: „Neerlands Volksleven in de Lente", „De Nederlandsche Noordzeevisscherij" en „De Rijn van Lobith tot aan Zee".

De Heer Ochse vertrekt den 13en Juni per s.s. Slamat, om van 28 Juni tot 6 Juli in Port Saïd te verblijven. Per J. P. Coen wordt dan de reis vervolgd naar Colombo, waar een week vertoefd wordt, waarna de Rindjani hem naar Indië brengt.

De cinematografische uitrusting, waarmee de Heer Ochse zich naar Ned.-Indië zal begeven, is met den grootsten zorg samengesteld en bestaat uit de nieuwste film- en fototoestellen, voorzien van een buitengewone verzameling objectieven. Onder de uitrusting bevindt zich ook een Ralenti, het z.g. apparaat „à grande vitesse", waarmee het mogelijk is snelle bewegingen te ontleden.

Zoo zal binnenkort begonnen worden aan het groote werk Indië systematisch in film te brengen. In tegenstelling met de tot nu toe gevolgde methode van afzonderlijke reizen van korten duur naar Indië, zal daar een *permanent* opnamebedrijf worden gevestigd, hetgeen vooral met het oog op het vervaardigen van standaardfilms van de cultures, voor onderwijs en propaganda van groot belang is. De aard van ieder gewas immers bepaalt den tijd, die noodig is om van het gewas een volledige film te vervaardigen.

Een uitgebreid opname-programma, dat werk voor jaren geeft, is vastgesteld en wordt thans tot in détails uitgewerkt. Hierover zullen later nadere mededeelingen worden verstrekt.

Van Week tot Week.

26 MEI—1 JUNI.

Hars en terpentijn-winning. Onder leiding van het Boschproefstation worden thans in de Preanger kultuurproeven genomen met verschillende Pinussoorten uit Britsch-Indië, de Philippijnen en Nieuw Zeeland, en Pinus Merkusii Jungh, uit Atjeh *(Tectona).*

Duitsche belangstelling voor Indië. De oud-chef van den Topogr. Dienst in N.-I., overste A. van Lith, thans Nederlandsche Cunsul te Duisburg, heeft den 12en dezer in genoemde plaats, en den 14en te Wesel een voordracht met lichtbeelden gehouden over de mogelijkheid van nauwere handelsbetrekkingen tusschen Duitschland en Ned.-Indië.

„Der Redner gab einen Ueberblick über die Entwicklung Niederländsch-Indiens, schilderte seine Grösse und Bevölkerung und vertreitete sich eingehend über die Wirtschaft dieses Landes. Aus dem reichen Schatze seiner persönlichen Kenntnisse gab der Redner eine Fülle von Anregungen und Gedanken, nach welcher Richtung hin die deutsche Industrie mit der Wirtschaft dieses Landes in Verbindung kommen könne."

Zilveren Priesterfeest. Den 5en Augustus a.s. viert Pastoor Geurtjens te Okaba op Nieuw-Guinea zijn 25-jarig Priesterfeest.

Soekaboemi blijft gemeente. Zooals een telegram reeds meldde, heeft de Regeering beslist, dat Soekaboemi voorshands als gemeente niet zal worden opgeheven en verder dat, aangezien de bij de bestuurshervorming aan te stellen resident-afdeelingschef bezwaarlijk voorzitter van den gemeenteraad van Soekaboemi zal kunnen worden, terwijl evenmin aanleiding wordt gevonden, definitief een burgemeester te benoemen, aan een (à la suite van zijn corps te voeren) ambtenaar van het B. B. de waarneming van het burgemeestersambt zal zijn op te dragen. *(Locale Belangen).*

Hoofdbestuur Boedi Oetomo. Volgens de *Darmo-Kondo* bestaat het nieuwe hoofdbestuur van Boedi Oetomo uit de H.H.: R. Slamet (ambtenaar bij den Pandhuisdienst), voorzitter; R. Poesposoedarsono (gemeente-ambtenaar), secretaris; R. Ramelan (boekhouder afdeelingsbank), penningmeester (allen te Semarang); andere leden zijn: Dr. R. Sardjito (arts); R. Otto Soebrata (onderwijzer); Mr. R. Sastromoeljono (advocaat); Mr. R. Soejoedi R. Soetopo Wonobojo en de hr. [illegible] djosoemarto (Inl. onderwijzer).

Jaarbeurs te Bandoeng. De 6e Ned. Indische jaarb[eurs] en jaarmarkt te Bandoeng wordt gehouden [van] 20 Juni tot en met 5 Juli a.s., gelijktijdig met [een] tentoonstelling op electriciteitsgebied in sa[men]werking met den Gouvernementsdienst van W[ater]kracht.

Inlandsche rubbercultuur in Djambi. De beteek[enis] van de inlandsche rubbercultuur in Djambi [blijkt] duidelijk uit de uitvoercijfers gedurende de [jaren] 1919—'24, n.l. resp. 5, 12, 6, 18, 36 en 48 mill[ioen] ponden rubber, hetgeen gedurende genoemd [tijd]vak voor dit gewest met een bevolking van geen 300.000 zielen [1]) een bate heeft opgel[everd] van 68 millioen gulden. *(Ind. Merc.).*

Internationaal Penitentiair Congres. Bij Kon. B[esluit] van 27 Mei is benoemd tot vertegenwoordig[er] [van] de Nederlandsche Regeering bij het in 1[925] [te] Londen te houden 9e Internationaal Peni[tentiair] Congres de heer J. F. C. Nienhuis, gep. O.-I. [hoofd]ambtenaar, laatstelijk hoofd van het gevan[genis]wezen in Ned. Oost-Indië.

Ned.-Indië niet afzonderlijk. Het Internationaal Ol[ym]pisch Comité heeft afwijzend beschikt op het [ver]zoek van Ned.-Indië om afzonderlijk op de Sp[elen] te mogen uitkomen.

De provincie West-Java in wording. Bij gouvernem[ents]besluit van 28 Mei is met den rang, den titel [en] de inkomsten van assistent-resident belast [met] het bestuur over Bantam de assistent-resid[ent] J. D. de Vries, van Malang.

Benoemd zijn tot assistent-resident: van [Koe]wang de heer M. H. Doornik, thans de Probol[ing]go; van Soekaboemi de heer F. A. E. Laceu[lle], thans te Blitar; van Bandoeng de heer J. C. [van] Heyst, die van verlof wordt terugverwacht; [van] Tasikmalaja de heer H. C. van den Bos, thans [te] Modjokerto. Zij zijn na de bestuursreorganisa[tie] bestemd tot resident-afdeelingschef, onder [den] gouverneur van West-Java. De benoeming van [het] hoofd van Indramajoe volgt.

Koloniaal Instituut. Ten bate van het exploitatie-f[onds] heeft de Deli-Maatschappij te Amsterdam aan [het] Koloniaal Instituut aldaar, een bedrag [van] *f* 100.000.— geschonken. *(Ind. Merc.).*

Las Palmas of Miangas. Aneta meldt d.d. Batavi[a] [...] Mei. In het Lands archief is de merkwaard[ige] mededeeling gevonden, dat Miangas, waaro[ver] een thans aan arbitrage onderworpen geschil [met] Amerika bestaat, vroeger heeft toebehoord [aan] Radja Taboekan, wiens gebied eigendom van [den] Nederlandschen staat is geworden na de liqu[idatie] van de Oost-Indische Compagnie.

Het Gouvernement theeplanter. Aan de gouvernem[ents] kina-onderneming te Tjinjiroean op Java zal, [vol]gens Aneta, een thee-onderneming worden toe[ge]voegd.

Particuliere exploitatie. Aneta deelt mede dat het v[oor]nemen bestaat om West-Borneo weer voor par[ti]culiere winning van goud, diamant en pla[tina] open te stellen.

Pest op Java. In de week van 3 tot en met 9 April [zijn] op Java 235 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de Wonosobo 2, Temanggoeng 12, Ma[]gelang 7, Djocjakarta 1, Poerbolinggo 2, in het re[]gentschap Bandjernegara 82, in de afd. Soer[a]karta 18, Bojolali 25, Klaten 31, Salatiga 13, K[en]dal 17, Pekalongan 5, in het regentschap Batang 15 en in de afd. Tegal 5.

Universiteitsexamen. Leiden. Doctoraal examen [In]disch recht de heer Alinoeddin Enda Boemi. Doctoraal examen Indische letteren, de heer C. [...] Berg, met lof.

Landbouwhoogeschool. Bij Kon. besluit is benoemd tot gewoon hoogleeraar aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen, om onderwijs te geven in planten-systematiek, enz., Dr. J. Jeswiet te Pasoeroean.

E. L. de la Parra †. Te 's-Gravenhage is den 31en Mei op den leeftijd van 52 jaar, onverwacht overleden de heer E. L. de la Parra, gewezen assistent-resident op Java en Madoera.

1) In een rapport van Dr. Pekelharing over de bevolkings-rubbercultuur in Djambi (waarop nader de aandacht zal worden gevestigd), wordt ge[]zegd dat de bevolking slechts 160.000 personen telt. (Red. Kol. Wbl.)

rsoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Verhoudingen rondom onzen Archipel.

nder dezen titel wees de „Java-Bode" van 9 Febr. op een merkwaardige strooming, die in de Vereenigde Staten gaande is en die het verwerven van ere Fransche koloniën beoogt in afrekening op de ling der oorlogsschulden. Enkele daarvan zouden V. S. méér waard zijn dan de geheele Fransche gsschuld bedraagt. De *Java-Bode* (24 Apr.) vindt haar vermoeden bevestigd in een artikel van Chicago Tribune". In Frankrijk gaan enkele stemop om een afstand van eilanden als de Fransche llen, de Nieuwe Hebriden of Nieuw-Caledonië te eilen, voor het te laat is, dat wil zeggen voor er ar ontstaat voor koloniën, die Frankrijk veel meer ig heeft. Maar die dreiging — meent de „J. B." — dan toch zeker nog heel wat grooter moeten woreer men er in Frankrijk werkelijk ernstig over gaan denken een dergelijk krasse remedie toe te en om uit de tegenwoordige financieele moeilijken te geraken. Wat er geschiedt aan *de grenzen van en archipel* kan ons niet onverschillig laten. Het cago Tribune"-artikel heeft in Frankrijk volstrekt dien storm van nationale verontwaardiging ontnd, die gevolgd is op een soortgelijk voorstel, geerd in de „Contemporary Review" van 1922. De B." herhaalt haar op 9 Febr. uitgesproken conclu„De V. S. forceeren de situatie niet, om de Frangevoelens niet te prikkelen, maar wij zijn er van uigd dat, onder de huidige omstandigheden, meer ooit, op den bodem van *de houding der Amerikade begeerte* ligt naar de Fransche Antillen en de Fransche bezittingen in den Australischen ipel."

De Indische Staatsschuld.

n de reëel kloppende begrooting voor 1926 is nog bedrag van *f* 4.5 millioen gevonden voor *versterkaflossing* van de Staatsschuld. Deze post wordt in volgende begrootingen grooter, zoodat de Regeein 1932 den toestand beheerscht. (*Aneta*).

ie nu reeds in dit stadium van Indië's ontwikkehet crediet van het land op de geldmarkt uitput, zit binnen weinige jaren met de handen in het wanneer de nieuwe eischen als paddestoelen den grond komen opzetten. Het getuigt daarom — oordeelt de *Deli Crt.* (2 Mei) — van *een zeer verdige en voorzichtige toekomstpolitiek* om thans, de middelen ervoor aanwezig zijn, de financieele van het land te consolideeren en te versterken. bij komt, dat deze politiek er binnen afzienbaren omst toe zal leiden, dat de leeningen met hoog type geconverteerd kunnen worden op een lagerentevoet, voor zoover die mogelijkheid daarbij is laten, terwijl de handhaving van de koers van Indischen gulden aan de aflossing der buitenche dollar- en sterlingleeningen ten goede komt. heeft nog een *f* 70 millioen tegen 7 % uitstaan, millioen tegen 6½ % en niet minder dan *f* 470 en tegen 6 %. Het is duidelijk wat de eventueele ersie daarvan voor de jaarlijksche rentebetaling beteekenen. En daarom is het zeer te betreuren, ook ten aanzien der conversie destijds zoo zware lingen moesten worden aanvaard. Ondertusschen men weer welk een wisselwerking er zit in de pende begrooting, de koers van de munt en de ing en rentebetaling der schulden. De voor 1926 gestelde politiek zal dan ook niet nalaten *op de ingsmarkt een gunstigen indruk* te maken, *waar-Indië tot in verre toekomst de vruchten kan plukken*. Indien op deze wijze wordt voortgegaan, zal de erkte aflossing onzer leeningsschuld in 1932 geen maar kunnen ontmoeten en zal men, wanneer dat productieve werken noodig blijkt, te zijner tijd weer gerust een beroep op de geldmarkt kunnen en de ontwikkelingsmogelijkheden van Ned.-Indië mee opnieuw de hand bieden. Het moge verleizijn om, nu de inkomsten door de gewijzigde standigheden weer beter beginnen te vloeien, oude voetspoor voort te gaan, de verstandige eier weet die verleiding te onderdrukken en mee een betere toekomst mogelijk te maken.

Indië in den Vreemde. Indië en het toerisme.

heer *G. G. van der Kop*, de leider van het „bekenperiodiek „Inter-Ocean", schreef in *De Locomotief* (21 en 22 Apr.) een tweetal artikelen over *Indië in den Vreemde*. Aan het slot komt hij tot de volgende conclusie: Tengevolge van de zich wijzigende politieke en economische verhoudingen begint Ned.-Indië langzamerhand de aandacht te trekken in het buitenland, doch in verband met diverse factoren voltrekt dit proces zich zeer geleidelijk en te langzaam; de door de Regeering beschikbaar gestelde gelden ter steuning van de bestaande instellingen en ondernemingen, die Indië in het buitenland propageeren, zijn te gering; doch zij behoort niet meer te doen dan het beslist noodzakelijke, opdat door haar niet de taak wordt overgenomen van de verschillende categorieën in de samenleving, die belang bij de meerdere bekendheid van Indië in den vreemde hebben, en die in elke samenleving, bezield met een zekere mate van „*public spirit*", die taak ook zouden aanvatten, zelfs al ware het alleen uit welbegrepen eigenbelang.

De heer *H. C. Zentgraaff* bereisde o.m. Colombo, Egypte, Palestina, Griekenland, Italië, Frankrijk, Duitschland, Oostenrijk en Turkije. Onder het hoofd „*Naar Oude en Nieuwe Landen*" bevat het *Soerabajasch Hbl.* van 24 Apr. zijn 63ste reisbeschrijving. Thans is hij te Soerabaja teruggekeerd en opgetreden als hoofdredacteur van het „Soer. Hbl." voor den buitendienst.

De bewondering van den heer *Zentgraaff* voor *Indië's natuurpracht* is na zijn bezoek aan verschillende landen in en buiten Europa eer grooter geworden dan afgenomen. Ondanks zijn schitterende natuurpracht, bijna door geen enkel ander land geëvenaard, mist Indië — volgens den heer *Z.* (*Soerabajasch Hbl.* 23 en 24 Apr.) — zeer veel van wat den toerist kan lokken. De Ver. Staten leveren het grootste deel van den vloed van reizigers en deze toeristen zoeken niet in de eerste plaats naar het natuurschoon van onzen archipel. Gaat de Amerikaan op reis, dan zoekt hij ruïnes, historische plekken, herinneringen aan groote figuren uit de wereldgeschiedenis. Hij trekt naar Egypte, hij doorreist het Heilige Land, gaat naar het graf van Napoleon en naar de overblijfselen van het Forum Romanum. En als hij op Java komt... dan „doet" hij: Boroboedoer en Prambanan. Te Djokja zal hij niet vergeten de overblijfselen te zien van het oude Waterkasteel, en dit is geheel in de lijn zijner verwachtingen. Indië is in dit opzicht ernstig misdeeld; daarbij mist onze natuur het leven, dat er aparte bekoring aan geeft. De hellingen onzer bergen zijn niet bezaaid met villa's in goed onderhouden tuinen en, op een enkele uitzondering na, zijn de toppen zeer moeilijk te bereiken. Men stelle zich dus niet voor, dat ook een meer geperfectionneerde reclame dichte drommen toeristen naar Indië zal drijven, hoezeer hier nog verschillende plekken zijn, welke de vreemde reiziger gaarne zal willen zien. Men streve er naar de reizigers hier zoo lang mogelijk te houden en in deze richting is nog wel wat te doen door de vorming van *een aaneengesloten keten van bezienswaardigheden over Java*, waarbij te zorgen is voor goede afwisseling. Het schijnt den heer *Z.* nog steeds aanbevelenswaardig toeristen, die Java „doen" en daarvoor wat meer tijd beschikbaar hebben dan de traditioneele drie dagen, uit de Preanger door het Serajoedal naar Djokja te leiden, terwijl het de vraag is of wellicht Zuid-Madioen — men denke aan het heerlijke Serangan — in den naar Oost-Java loopenden keten is in te schakelen. In het Serajoegebied hebben we het zeer interessante Diëngplateau met tal van attracties. Het lijdt echter aan de kwaal waaraan, althans volgens toeristeninzicht, ons meeste natuurschoon laboreert: dat der onbereikbaarheid. Men mag niet verwachten, dat reizende dames zich gaarne uren achtereen in een draagstoel tegen eene berghelling voelen opgekaatst. Toch is er geen ander middel om van Garoeng (boven Wonosobo) den Diëng te bereiken. Met Sarangan is het evenzoo. Men zorge er eerst voor — zoo vervolgt de heer *Z.* —, dat ook voor reizigers, die betrekkelijk weinig tijd hebben, ons natuurschoon gemakkelijker bereikbaar is. Door samenwerking van Regeering en Gewest zou reeds veel kunnen worden bereikt. In de eerste plaats zullen de bewoners dezer gewesten profiteeren van gemakkelijker bereikbaarheid onzer schoonste partijen. Dit leidt tot een drukker bezoek aan die streken, vermeerdering en verbetering van logeergelegenheid, enz. *Als regel dient dit vooraf te gaan aan de lokking van toeristen;* de natuurlijke ontwikkeling van het toeristenwezen op Java kan nimmer, zooals in Egypte, zijn een proces, waarin alleen de vreemdeling functionneert met bijna volslagen uitschakeling van den bewoner van het land zelf. Hier moet combinatie plaats hebben; het is ook voor de toekomst uitgesloten, dat hotels

en logeergelegenheden in het gebergte en de middelen om deze te bereiken, op Java alleen door toeristenbezoek rendabel te maken. Natuurlijk is het reeds thans mogelijk te streven naar vermeerdering van bezoek, binnen zeer duidelijk aan te geven grenzen, doch een grondige en intensieve actie dient te wachten tot aan zekere reeds aangeduide desiderata is voldaan.

Over de wijze van reclame, onze hotels enz. geeft de heer Z. in een slotbeschouwing nog enkele opmerkingen.

De wederoprichting eener Pupillenschool.

Het bericht, dat de Regeering de wederoprichting eener Pupillenschool overweegt, is in breede kringen met onverdeeld genoegen ontvangen. Hiervoor openen zich perspectieven voor een groote klasse van rustige ingezetenen, voor wie indertijd de opheffing dier school een zware zorg méér voor de toekomst beteekende. *Oud-officier* gewaagt in het *Bataviaasch Nwsbl.* (22 Apr.) met de meeste waardeering van het z.i. ontijdig opgeheven instituut. Hij wijst op de schitterende officieren, die de School heeft afgeleverd. Welke verdienstelijke aanvoerders, zoowel van grootere als van kleinere verbanden, zijn niet aan die inrichting ontsproten? Welk een plichtsbetrachtend kader, goed onderlegd, vertrouwd met de zeden en gewoonten der Inlandsche elementen, gehard in ontberingen en klimaatsinvloeden, heeft het leger niet aan haar te danken? Voorts wijst hij op de goede elementen, afgeleverd voor den administratieven dienst, op de knappe kapelmeesters en muzikanten onzer muziekkorpsen, op de uitstekende opleiding onzer teekenaars en opnemers van den Topographischen Dienst, enz. Welke goede diensten zou men in dit laatste verband nog van de jongelui kunnen mogen verwachten voor eventueele opname en karteering der vaste eigendommen van de Inlandsche grondbezitters? Doch boven dit alles staat — volgens *O.-O.* — de waarde eener dergelijke inrichting uit *een opvoedkundig oogpunt.* De jonge Indo-Europeesche elementen, welke in het volle leven worden losgelaten, zonder middelen, zonder behoorlijke vóór-opleiding, kunnen die opleiding dan gratis deelachtig worden. Wat is er voor die jonge menschen beter, practischer, waardevoller, dan een goede opvoeding gebaseerd op goed onderricht, goede tucht, goede vorming van hart, hoofd en karakter? Ontegenzeggelijk vormt men op deze wijze de goede elementen voor eene maatschappij, welke niet is gegrondvest op communistische beginselen. Een Pupillenschool, zooals wij voorheen te Gombong hadden — zoo besluit *O.-O.* — werpt rijkelijk rente af, omdat er dan veel meer rustige en soliede elementen voor onze Europeesche samenleving worden gevormd. Geen zaak van practisch belang vereischt zulk een staatszorg, als juist deze. Particuliere inrichtingen, hoe goed ook bedoeld en geleid, als bijv. die van Papa *Van der Steur* te Magelang, kunnen hier op den duur geen uitkomst verschaffen. De meest in het oog vallende voordeelen eener dergelijke Pupillenschool zijn voor de eventueele pupillen de zekerheid dat, na de beëindiging hunner studie, hun plaatsing verzekerd is en wel met een vast dienstverband, waardoor eene verdere vorming vrijwel verzekerd, althans mogelijk is. En evenals vroeger zullen velen ongetwijfeld, na ommekomst van hun dienstverband, gemakkelijk eene plaatsing vinden bij het Gouvernement, in de cultures, den handel, of bij particuliere maatschappijen. *Een herboren Pupillenschool, met vermijding der gebreken, welke de oude aankleefden, zal voor de Indo-Europeesche maatschappij een weldaad zijn.*

De beteekenis en groei van het Petronella-Hospitaal.

In verband met het 25-jarig bestaan van het Petronella-Hospitaal te Djokja gaf *dr. Offringa,* directeur en geneesheer, in een interview aan de *Java-Bode* (28 Apr.) een overzicht van *de stichting, den groei en vooral van de beteekenis van dit zendingshospitaal* voor Midden-Java. De pionier van dezen arbeid was de heer *dr. Scheurer,* het bekende lid der Tweede Kamer. Hij kwam te Djokja in 1898 en al heel spoedig stond hij in den pas, zelfs bij de Javanen in het Djokjasche en op alle ondernemingen tot in de nabijheid van Madioen; zij noemden hem den „dokter toeloeng", omdat hun was gebleken, dat hij gekomen was om hen te helpen. Dr. Scheurer is uitgegaan van het principe, dat het werk moest uitgaan van de Javaansche maatschappij. Onafgebroken was hij in die richting werkzaam en duidelijk vindt men dat principe nog heden terug bij het achttal verplegers, welke onder dr. Scheurer hebben gewerkt. In 1903 kwamen de geneesheer *dr. Esser* en de zusters *Kuypers* en *Rutgers* uit Holland. Ook de geest, welken deze dames onder het verplegend personeel hebben weten te bre[...] leeft nog steeds bij het huidige personeel voort. [...] het verplegend personeel worden tegenwoordig [...] leerlingen uit de vijfde klasse der Inlandsche sc[...] tweede klasse aangenomen. In 1906 moest dr. Sch[...] repatrieeren en werd tijdelijk vervangen door *dr.* [...] *Marle,* die weder werd opgevolgd door den he[...] *Pruys,* oud-Officier van Gezondheid. Dr. Pruys [...] zijn Inlandsche medewerkers een groote mate va[...] antwoordelijkheidsbesef bij te brengen; zijn bel[...] van groote beteekenis door het oprichten van de[...] schillende hulphospitalen met de daaraan verbo[...] poliklinieken. Het hospitaal ter plaatse, bereken[...] een capaciteit van 200 bedden, was steeds overv[...] er diende toch hulp geboden aan de vele mens[...] die er om vroegen en zelfs kwamen van de omg[...] van Madioen en Pekalongan! Die hulphospitalen [...] ren daarom van groote beteekenis, daar zij de [...] sche hulp in de onmiddellijke nabijheid der bev[...] brachten. Het Petronella-Hospitaal bestaat thans [...] het hoofd-hospitaal te Djokja met daaromheen in [...] kring nog negen hulphospitalen. Het plan is nog [...] dergelijke hospitalen te stichten. Men heeft da[...] behoefte. Dr. Pruys heeft zich geheel aan zijn a[...] gegeven, maar in 1918 kon hij niet verder. Hij ve[...] zich te Wonosobo, waar hij momenteel nog ver[...] maar zijn geest en zijn gedachten leven nog in [...] Petronella-Hospitaal voort. Voor *dr. Scheurer* en [...] *Pruys* zullen twee gedenkplaten worden aangeb[...] in de ruime vestibule van het hospitaal. Den 2[...] Mei 1898 is met den bouw van het hospitaal aa[...] vangen. Van alle oorden op Java kwamen gifte[...] gaven binnen, terwijl de verschillende landhe[...] steeds interesse aan den dag legden. De landheere[...] het Djokjasche hebben immer het meest voor de [...] volking gedaan. De namen Van Pijnacker Hordijk, [...] Koetsveld, mr. Rubenkoning, mr. Van Hasselt [...] onafscheidelijk verbonden met dit hospitaal. In [...] was het aantal verlossingen, waarbij hulp werd [...] leennd, 64; in 1924 bedroeg dit aantal reeds 331, w[...] van een groot gedeelte buiten het hospitaal werd [...] handeld. Het aantal patiënten in de poliklinieken [...] droeg in 1924 19.000, terwijl tevens 70.000 consul[...] plaats hadden; voor het jaar 1904 bedroegen dez[...] fers 8000 en 40.000. Het Petronella-Hospitaal i[...] noemd naar wijlen de echtgenoote van *ds. Van C[...] den Adriani;* deze dame bestemde op haar sterfb[...] 1896 een gift van *f* 15.000 voor het op te richte[...] dings-hospitaal in Midden-Java. Volgens haren [...] gehandeld en uit piëteit tegenover haar is het [...] taaal naar haar genoemd: „Het Petronella-Hosp[...]

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het verzoek aan de Nederlandsch-Indische Reg[...] van den uit Ned.-Indië verwijderden communist [...] Malakka, om, wegens gezondheidsredenen, na[...] Indië te mogen terugkeeren.

I.

In de „Sedio-Tomo" van 12 en 14 Januari 1925 [...] door den persoon, die zich G. S. B. teekent, eeni[...] schouwingen aan dit onderwerp gewijd, waaraa[...] navolgende is ontleend.

De heer Tan Malakka, afkomstig van Soeliki [...] kust van Sumatra) en bekend Communistisch lei[...] Ned.-Indië, werd, zooals bekend, in het jaar 19[...] politieke gronden, in Ned.-Indië geïnterneerd en [...] op eigen verzoek, geëxterneerd, waarna hij naar [...] land vertrok en zich bij de partij der Nederla[...] Communisten aansloot.

Zelfs werd hij toenmaals candidaat gesteld vo[...] lidmaatschap der 2e Kamer-Staten-Generaal, do[...] candidatuur werd, wegens zijn jeugdigen leeftijd, [...] worpen en vertrok de heer Tan Malakka daarna [...] Rusland, alwaar hij als student de lessen op de C[...] nistische Universiteit volgde.

Latere berichten meldden dat hij naar China [...] vertrokken en als Secretaris van nu wijlen den [...] schen Volksleider Dr. Sun-Yat-Sen was opgetreden.

Geruimen tijd hoorde men niets meer van hem en [...] zal zeker niet het minst de buiten zijne partij sta[...] personen verrast hebben, thans te vernemen, dat hij [...] verzoekschrift, gedateerd China, 29 Augustus 1924, [...] zocht heeft, wegens gezondheidsredenen, naar Ned.-I[...] te mogen terugkeeren.

In dat verzoekschrift laat de adressant onder m[...] uitkomen:

a. dat hij in Europa geen levensonderhoud kon vin[...]

dientengevolge naar China vertrok, om daar te lande bestaan te zoeken als correspondent van Chineesche Philippijnsche Nieuwsbladen;

dat hij, tijdens één jaar verblijf in China, in een etal streken, tot drie malen toe door ziekte werd getast;

dat hij de namen dier streken en die van de geneesren niet in het openbaar kan noemen, omdat dit, bij igering van zijn verzoek, schadelijk zou kunnen zijn or zijn levensbestaan;

dat hij om die redenen meent te kunnen volstaan t de mededeelingen, dat hij in de jaren 1915 en 1916, lens zijn verblijf in Nederland, gedurende 3 à 4 anden lijdende was aan pleuris en in het jaar 1921, hoofdplaats Semarang, werd aangetast door eene ontsteking;

dat hij, bij eene goedgunstige beschikking, het enstaande naar waarheid zal bewijzen;

dat hij thans wederom ernstig ziek is, zooals uit het geboden certificaat van den geneesheer kan blijken waarin wordt verklaard, dat een langer verblijf in vreemde, voor zijne gezondheid noodlottig kan zijn;

dat hij, op grond van het vorenstaande, verzoekt Soekaboemi, Salatiga of eene andere plaats op Java verblijf aan te wijzen, omdat wellicht op dat eiland le kameraden aanwezig zijn die bereid zullen zijn te helpen;

dat, wanneer dit in het belang eener spoedige bekking wordt verlangd, hij bereid is te verklaren politieke activiteit te zullen beperken, behoudens geval van overmacht;

dat zijne Communistische gevoelens gedurende de aar zwerven niet zijn veranderd;

dat hij eerbiedig verzoekt, zij het dan ook aan een liek tegenstander, op grond van overwegingen van schelijkheid, hem, adressant, te vergunnen naar zijn terug te keeren en daarbij in overweging te willen en dat zijne voortdurende verwijdering de bewe op politiek- en onderwijsgebied eerder bevordert vermindert en dat hem niet zal worden geweigerd een vroeger aan Dr. Tjipto is toegestaan.

en slotte werd hieraan nog het verzoek toegevoegd, beschikking op het rekest zoo mogelijk spoedig te len zenden aan het adres van het Hoofdbestuur der lische Communistische Partij.

Alvorens de schrijver overgaat tot beantwoording van vraag of de inwilliging van het verzoek al of niet beveling verdient, acht hij het plichtmatig eerst nog end te stellen hoe enkele Inlandsche Nieuwsbladen verzoek hebben opgenomen en besproken.

de „Api" wordt geschreven, dat, als men kennis t van den inhoud der ontvangen brieven van den Tan Malakka, de ouders der leerlingen van de tschool de tranen in de oogen krijgen;

hij, volgens verklaring van de geneesheeren, nde is aan eene ongeneeslijke ziekte (longtering) geene geneesmiddelen tot heden hebben kunnen pen;

het er dus om gaat zijn leven slechts eenigen tijd rekken, hetgeen bevörderd zou kunnen worden door vervulling van zijn wensch om naar zijn land te gen terugkeeren;

in den grooten oorlog de gewonde vijanden belijk werden verzorgd en er dus alle aanleiding be om ook aan den heer Tan Malakka eenige verlich van zijn toestand te schenken.

(Wordt vervolgd.)

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Is het herstel van de Keizerlijke dynastie voor China noodzakelijk?

I.

Het antwoord op deze vraag, dat door Mr. Kang Yu Wordt gegeven, is, blijkens het voorkomende in de rniagaän" van 30 Januari 1925, dat de rust in China st kan worden hersteld, wanneer wederom een tentelg zijne plaats op den Drakentroon zal hebben nomen.

de Shanghai Sunday Times schrijft men, dat, terde Chineesche studeerende jeugd alles in het werk op de hoogte te komen van de Bolsjewistische en munistische leerstellingen en de politieke leiders jongen Keizer Hsuan Tung uit de keizerlijke paleizen en verwijderd ,er toch in China één man is, die moed der overtuiging bezit en geloof heeft in het Chineesche Regeeringsregiem, dat in het jaar werd opgeheven, doch niettemin, naar zijne innige overtuiging, het beste regeeringstelsel voor China was.

Die persoon is Mr. Kang Yu Wei, die in zijne woning te Shanghai op de Yu Yuen Road, behalve eene boekerij, tal van vreemde voorwerpen heeft verzameld en in geheel China als een ethisch modern wijsgeer bekend staat.

Afstammende van intellectueelen, die gedachten ten beste gaven beter dan die van de godsdienstige leiders, is hij de persoon, die de monarchistische lamp in China wil laten branden.

Iedere Chinees is naar zijne meening een monarchist in zijn hart, al treden de Republikeinsche leiders ook nog zoo streng op, terwijl hij het stellige vertrouwen heeft dat eenmaal de monarchie in China zal worden hersteld, omdat deze regeeringsvorm de beste voor het Chineesche volk moet worden geacht en aan dat volk leiding kan geven.

Hoe de Republikeinsche leiders zich ook mogen roeren, elke Chinees heeft wel de Republikeinsche vlag in zijn zak, doch ook de Keizerlijke vlag in zijn huis, ten einde die te benutten, zoodra het oogenblik daarvoor aangebroken zal zijn.

Of nu de massa, al of niet, medegaat met de monarchistische gedachten en leerstellingen van den heer Kang Yu Wei, zeker is het feit, dat hij in China algemeen als een wijs man wordt beschouwd.

In China eert men den grijsaard en diens kennis, al leidt deze niet altijd tot succes.

Hij deed vier malen eene reis om de wereld, woonde in 31 groote steden en is op de hoogte van de toestanden te Londen, Parijs, Washington, Constantinopel, Mexico enz.

Hij heeft vertrouwen in de leer van Confucius, heeft geloof in den Volkenbond, terwijl zijne dochter China vertegenwoordigt op de verschillende vrouwenconferenties.

Afgaande op het uiterlijk voorkomen van den heer Kang Yu Wei, komt men niet onder den indruk van met een wijsgeer te doen te hebben.

Hij is kort van lichaam, heeft een omvangrijk figuur en een glimlach op zijn gelaat bij het ontvangen van gasten, daarbij op minzame wijze eene taal sprekende, die door iedereen wordt begrepen.

De heer Kang Yu Wei behoort tot de personen, die destijds van het Chineesche Keizerlijk Hof werden verwijderd.

Hij had den toorn opgewekt van de toenmalige Keizerin, die den bijnaam had van „de oude Boeddha" en werd beschuldigd van het feit, dat hij, in samenwerking met den Keizer, haar ten val wilde brengen.

Haar gezag willende handhaven, werd de Keizer onder streng toezicht gesteld en de heer Kang Yu Wei verbannen, die naar Shanghai de wijk nam.

De partijgenooten werden evenwel buiten den grooten muur van Peking gebracht.

De oude Keizerin heeft het optreden van Mr. Kang Yu Wei nimmer willen vergeten of vergeven en nam hem niet op in de lijst van personen, wien op haar 70sten geboortedag amnestie werd verleend.

Hij zwierf toen van plaats tot plaats, totdat hij bij het uitbreken der revolutie in het jaar 1911 naar zijn land terugkeerde.

Hij wierp zich in Juli 1917 op als Kampioen van de beweging van Generaal Chang Hsun, die eene poging wilde doen den jeugdigen Keizer wederom op den troon geplaatst te krijgen, doch de Keizerlijke vlag wapperde slechts één dag op de Pekingsche gebouwen en woningen, omdat de toenmaals opgetreden President der Chineesche Republiek de beweging den kop indrukte en zich daarna wist te handhaven.

De heer Kang Yu Wei vluchtte naar de Amerikaansche Legatie en gaf de schuld van het niet-slagen der actie aan Generaal Chang Hsun, die in stede van 10.000 man troepen uit Tientsin naar Peking te laten oprukken, slechts met 2000 man aankwam.

(Wordt vervolgd.)

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Uit den levensloop van Minister Colijn.

Aan het „Schouwvenster" heeft Minister Colijn het een en ander uit zijn levensloop medegedeeld, dat het nu oververtelt onder den titel: Van het polderland naar de Kneuterdijk. De anecdote dat hij om de toestemming om naar Kampen te gaan van zijn ouders af te dwingen, in een sloot is gesprongen, noemde hij juist, doch, vulde hij haar aan, „ik heb met die poging weinig succes gehad. Want inplaats van de begeerde toestemming kreeg ik... een flinken duw met den polsstok, opdat ik nog dieper

onder zou gaan en beter voelen zou hoe nat het water was!"

Het Ridder heeft hij gekregen, omdat hij behoord had tot de eersten die 18 Nov. 1894 bij de bestorming de versterkte poeri van Tjakranegara op Lombok binnendrongen — hij was toen een 25-jarig tweede luitenantje — en de Mil. Willemsorde 3e kl. kreeg hij als kapitein (in 1901 bij keuze bevorderd) omdat het hem in 1903 was gelukt Panglima Polim en Toeankoe Radja Keumala tot onderwerping te brengen. De eerste was een van de voornaamste hoofden van verzet, wiens geslacht vanaf het begin van den Atjeh-oorlog altijd vijandig gezind was geweest. Deze onderwerping werd binnen enkele weken gevolgd door de vrijwillige onderwerping van andere belangrijke verzetshoofden, zoodat men eind 1903 zeggen kon, dat de oorlog in Atjeh afgeloopen was.

(Vaderl.).

Algemeen Landbouwweekbl. voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 43 (25 April '25). Over het planten en verbreiden van leguminosen, door K. — Techniek der bladluizenbestrijding met akar toeba (met ill.), door Dr. L. Fulmek. — Hevea-occulaties als plantmateriaal, door Dr. J. Schweizer. — Reorganisatie der bergcultures op Java (vervolg). — Sprokkelingen uit de Buitenlandsche pers. — Citronella olie. — De rubberpositie.

Uitgifte van gronden aan de H.V.A.

In bovengenoemd Nr. van het Alg. Landb. Wbl. leest men: Nogmaals wordt in de Maleische pers opgekomen tegen de uitgifte van gronden aan de H. V. A. te Banjoewangi. Thans in de Kemadjoean Hindia schrijft T. Pendoedoek tegen de uitgifte van 65.000 bouws. Schr. zegt naar aanleiding van een en ander o.a. dat deze uitgifte in strijd zou zijn met hetgeen in het Reg. Reglt. hieromtrent bepaald is; dat het beter zou wezen bedoelde gronden er voor te bestemmen om daarheen de ingezetenen van Banjoemas, Kedoe, Solo, Semarang e.a., waar het hoe langer hoe dichter bevolkt is, te immigreeren; dat de Directeur van B. B., in verband met deze kwestie, binnenkort een conferentie zal houden en dat door Boedi Oetomo, Tarekat Tani en andere vereenigingen van Banjoewangi den 4en April '25 eene gecombineerde vergadering werd gehouden, waarop een motie werd aangenomen, houdende protest tegen de toekenning van genoemde gronden aan de H. V. A.

Hetzelfde bezwaar werd ook geopperd door de plantersvereeniging in Zuid-Banjoewangi, die in Maart '25, volgens schr., eveneens een protestvergadering heeft gehouden.

De Indische Culturen.

Inhoud van No. 8 (15 April '25). De grondhuur der suikerindustrie, door J. H. Ritman. — Vergelijkend onderzoek van het drogen in gelijkstroom en tegenstroom. — Groenteteelt in de subtropen en tropen der nieuwe wereld, door Dr. J. C. Th. Uphof. — Landbouw, landbouwonderwijs en landbouw-proefstations, door Dr. H. Z. (slot). — Bespuiting en bestuiving van planten, door Dr. C. J. J. van Hall.

Korte Berichten voor Landb., Nijverh. en Handel.

Behalve het vervolg van het overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het eerste kwartaal van 1925, bevat No. 17 (23 April '25) van „Korte Berichten" nog: De invoer van manufacturen in de belangrijkste Java-havens gedurende 1921—24 (eerste gedeelte). — Rubberbereiding in 1924. — Productie- en aanplantcijfers van Sumatra's Oostkust gedurende 1924.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 5 (27 Mei '25). Het zieleleven der Indonesiërs. Java (vervolg), door N. — Het jubileum der Staatsspoor- en tramwegen 1875—6 April—1925, door R. (met ill.). — Schetsen naar herinneringen van een oud-Indisch officier van gezondheid. III. Gewonden-transport met hindernissen. — Een wonderplant (Amorphophallus Titanum), door N. U. (met ill.).

Vereeniging ter beoefening Krijgswetenschap.

Het wetenschappelijk jaarbericht over 1924 dezer te 's-Gravenhage gevestigde vereeniging bevat als laatste hoofdstuk uitvoerige mededeelingen over het leger in Nederlandsch Oost-Indië, samengesteld door den hr. J. C. Koster.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Deel XVIII (1925), afl. 2. Casuarina equisetifolia Forstl. (Tjemara), door T. Altona. (Een der conclusies van den schr. dezer interessante verhandeling luidt: op grond van den aan het Sanskriet ontleenden naam en van overleveringen is aan te nemen, dat de tjemara op Java door de Hindoes werd ingevoerd; vermoedelijk de cultuur aan het strand plaats wegens zeevaart dige, op Java's bergen wegens godsdienstige reden — Over den stand van het cultuurvraagstuk in de houtbosschen in het boschdistrict Midden-Preanger, J. H. Roelofsen. — Een kultuur van Pinus insularis (naaldhoutsoort) op Java, door F. Kramer, (met — Het gemengde bedrijf bij het Boschwezen in door E. H. B. Brascamp. — Literatuur, enz.

Locale Belangen.

De hr. J. F. H. A. Later schrijft in het Nr. van 16 A een zeer belangrijke beschouwing over de decentralis op de Buitengewesten, waarvan de lezing ten zee wordt aanbevolen aan allen die belangstellen in onderwerp. — De overige inhoud bestaat uit de rubrieken: Decentraliana, Officieele mededeelingen,

Indisch Militair Tijdschrift.

Jaarg. 1925, afl. 4. Het Fransche gerechtsvoors voor de Infanterie van 1 Febr. 1920, door L. Deibe Karakterschetsen van den Indischen soldaat, bene practische voorstellen tot verbetering der keuringsre taten (vervolg), door Dr. L. Balner. — De beveilig taak onzer Cavalerie, door M. Thomson. — Zeventie eeuwsche ballistiek.

De Banier.

No. 16 (van 17 April) bevat o.m. Nationaal Chris dom op Java (vervolg). — Oprichtingsvergadering het Christelijk Lyceum te Bandoeng. — Zilveren j leum van het Meisjeshuis Bethanië te Soekaboemi.

Inter-Ocean.

De April-afl., schitterend wat illustreering betreft, vat met betrekking op Indië de volgende bijdra Kapok and iets uses (this article is a reprint of an ex lent pamphlet recently published by the Departmen Commerce at Buitenzorg). — The veiled mountains Java, by R. P. Anderson. — In Java's scenic parad A summary of Garoet and vicinity.

De Indische Mercuur

No. 22 (29 Mei). Het onderzoek van Perubalsem verband met de analyse van een monster Surinaams balsem, door Apoth. E. Hollmann en Prof. Dr. P. van Wielen. — De Handelsvereeniging te Medan (rede den voorzitter, uitgesproken 3 April 1925). — Kul berichten (Inlandsche rubber in Ned.-Indië). — Kl mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele richten en verslagen, zoomede de overige wekelijks rubrieken. — De Afdeeling Handelsmuseum van Koloniaal Instituut geeft recente literatuur over eco mische onderwerpen, arbeidsvraagstukken, nijverh delfstoffen, enz.

* * *

Een tocht door Zuid-Oost-Borneo (met afb.), door Telchuijs—Wesser. (Aarde en haar Volken, Mei 1925).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chinee pers. No. 17 van jaarg. 1925. (Bureau voor de Vo lectuur te Weltevreden, afd. Pers).

Het ontwerp eener Indische Bedrijven-wet. Sa vatting van de voordracht, te houden voor het Inst van Ingenieurs, den 6en Juni 1925, door ir. M. H. Da (De Ingenieur, 30 Mei '25).

De met riet beplante oppervlakte van Java voor 1924 en 1925, door J. van Harreveld. (Archief Suik N.-I. 1925, No. 9).

De exploitatie eener suikerfabriek 60 jaar geled door Mr. J. J. Tichelaar. (Archief Suikerind. N.-I. No. 10 en 12).

Vooruitzichten der Suikerindustrie, door E. Ke schaar. (Handelsberichten, 28 Mei '25).

An introductory study of the arts, crafts, and cust of the Guiana Indians, by W. E. Roth. With plates. Annual Report of the Bureau of American Ethnology the Secretary of the Smithsonian Institution 1916— Washington, Government Printing Office. 1924, bl. 745).

Suriname.

In de hoop kapitalisten, die angstvallig zijn geld Surinaamsche ondernemingen te steken, gerust te stellen laten wij uit de Memorie van Antwoord van den Gou verneur op het Voorloopig Verslag der Koloniale Stat betreffende de begrooting voor 1926 deze passage volg

Voor de herhaalde instemming met zijne pogingen de belangstelling voor Suriname op te wekken blijft ondergeteekende erkentelijk. Ook hij is doordrongen de noodzaak om het ondernemend kapitaal met alle middelen tegemoet te komen en deswege nam hij met vreugde acte van de verklaring, dat de winstmogelijkheid nieuwe ondernemingen dient voor te gaan aan de directe voordeelen van het land.

Deze besliste uitspraak begroet hij met zooveel te meer ingenomenheid, wijl hij gedurende zijn verloftijd in menig onderhoud met vooraanstaande handelsmenschen twijfel hoorde opperen omtrent de politiek, welke ten deze in Suriname te hunnen opzichte zou worden gevoerd.

Werd daarop geantwoord, dat het welbegrepen koloniaal eigenbelang vanzelf medebracht, dat men alle belemmeringen voor eene goede ontwikkeling trachtte weg te nemen, omdat het kapitaal zich nu eenmaal slechts daar aangetrokken gevoelt, waar behoorlijke winsten worden gemaakt, toch bleef men in den regel sceptisch gestemd, ook met een beroep op het verleden.

De ondergeteekende hoopt, dat de wilsverklaring thans door de Koloniale Staten uitgesproken in bedoelde kringen moge doordringen, om de overtuiging te bevestigen, dat Suriname eerst dan voordeelen wenscht te trekken, wanneer ondernemingsgeest, energie en offervaardigheid een behoorlijke belooning hebben gevonden.

Ten aanzien van Suriname moet thans alle verwachting op het particulier initiatief worden gevestigd.

Het is begrijpelijk, dat in Nederland niets onbeproefd wordt gelaten om den belastigdruk te verlichten en de kapitaalvorming te verhaasten, zoodat dientengevolge ook Suriname in de algeheele versobering moet deelen.

Toch blijft het betreurenswaardig dat in gezaghebbende Nederlandsche kringen nog zoozeer aan Suriname's toekomst wordt getwijfeld, en daarom is het meer dan ooit een gebiedende eisch, dat in dit gebiedsdeel zelf aller samenwerking op eene goede en doeltreffende ontwikkeling worde samengetrokken.

Dat eene logenstraffing van dit ongegrond pessimisme eenmaal zal komen, daarvan blijft de ondergeteekende overtuigd, en indien zulks geschiedt, zal het voor het nationaal gevoel in Nederland een harde waarheid blijken, dat het vreemd kapitaal daarbij de leiding heeft gegeven."

* * *

Aan hetzelfde staatsstuk ontleenen wij nog het volgende:

„Nu de commissie in Nederland van advies en onderzoek inzake Surinaamsche houtsoorten gedurende drie jaren door haar deskundige, dr. Pfeiffer, den beteren afzet van die houtsoorten heeft voorbereid, heeft zij het voorstel gedaan dezen deskundige gedurende eenigen tijd in Suriname te doen verblijven, teneinde hier de belanghebbenden te onderrichten in de keuring van de dikwijls uiterlijk veel overeenkomende houtsoorten, zoodat meer dan tot nu toe ondeugdelijke zendingen uitgesloten zullen zijn. Het groote belang, dat deze voorlichting, welke zich ook op ander gebied der houtexploitatie zal uitstrekken, brengt, deed ertoe besluiten het voorstel te aanvaarden. Het juiste bedrag der hieraan verbonden uitgave is thans nog niet vast te stellen; uitgesloten is het niet, dat tegenover deze uitgave een inkomstpost gesteld zal kunnen worden door heffing van een keurrecht bij uitvoer van hout, of uit anderen hoofde in verband met de houtnijverheid."

* * *

Omtrent de koloniale middelen schrijft „De West" van 28 April:

De opbrengst der koloniale middelen in het eerste kwartaal is heden gepubliceerd.

De cijfers hebben ditmaal bijzonder belang, omdat de laatste maanden van het afgeloopen jaar een zekere opleving te zien gaven, de middelen ruimer vloeiden en de indruk ontstond, dat voor het loopend jaar de raming der opbrengst al te voorzichtig was gesteld.

Als dit vermoeden juist blijkt, zou dit een belangrijke factor zijn in verband met de jongste eischen van den minister, dat getracht zal moeten worden nog een bate van ruim twee ton te vinden.

Wij voor ons zijn in deze optimist. Verschillende middelen weerspiegelden een zekere opleving. Gezien verder de onmiskenbare verbetering die in den economischen toestand van de kolonie is ingetreden, verwachten wij dat de ramingen dit jaar flink zullen worden overtroffen en het niet moeilijk zal vallen aan den eisch van het Opperbestuur te voldoen.

De inkomstenbelasting heeft reeds bijna de helft van de raming van het heele jaar (vier ton) opgebracht en is ruim een ton meer dan in het eerste kwartaal 1924. Zij is dus blijkbaar op weg om den achterstand flink in te halen. Dit middel zal het loopend jaar stellig een flink overschot geven.

De opbrengst der invoerrechten staat al ruim twintig duizend gulden boven de raming en is ruim veertig duizend gulden hooger dan verleden jaar tot eind Maart.

De beauxietbelasting, voor het heele jaar geraamd op zeven duizend, heeft de eerste drie maanden al bijna vier duizend gulden opgebracht. Nu de productie van Moengo op den voet is gebracht van honderd duizend ton per jaar, zal deze belasting vermoedelijk het dubbele opbrengen van de raming.

De opbrengst der Koloniale Vaartuigen is ongeveer vijf duizend gulden meer dan in het eerste kwartaal verleden jaar. De herleving van den landbouw doet verwachten dat ook dit middel verder zal stijgen. Koloniale Spoorwegen bleven tot dusver op het peil van verleden jaar.

Verschillende andere middelen — posterij, telephoon, vergoeding voor het aangaan van contracten, enz. — vertoonen eveneens vooruitgang. Het laatste wijst wellicht op eenige meerdere bedrijvigheid in de boschindustrieën (gunstig seizoen voor balata, enz.).

Nu de koffieplantages weder eenigszins op adem komen, mag ook daarvan een gunstig effect worden verwacht in den vorm van aanzuivering van achterstallige belastingen, enz.

Als geheel maakt de middelenstaat geen ongunstigen indruk en mag de verdere ontwikkeling in het loopend jaar met vertrouwen worden afgewacht.

* * *

„De West" van 5 Mei schrijft:

Eigen product. De bereiding van sigaren en sigaretten is niet iets nieuws in de kolonie. Maar de bereiding daarvan uit eigen geteelde tabak heeft, voor zoover ons bekend, nog nooit op eenige schaal van beteekenis hier plaats gehad.

De vorige week is daarmede een begin gemaakt door den heer Tjon Akien in de Saramaccastraat.

De tabak is afkomstig van een vroegeren aanplant op de pl. Broederschap en een tegenwoordigen aanplant aan een der rijwegen bij Paramaribo. De onderneming gaat uit van de firma Adolf F. C. Curiel.

* * *

De bata-aanvoer heeft in 1924 bedragen:
van domeingrond 572920½ K.G.;
niet van domeingrond 6144½ K.G.

Het eindcijfer hierboven is hooger dan het officieele cijfer van de productie, hetwelk bedraagt 555 ton. Van den aanvoer wordt namelijk wegens indroging vier percent afgetrokken, zoodat retributie betaald wordt over vier percent minder hoeveelheid dan aangevoerd wordt.

* * *

De gouverneur heeft een ontwerp-verordening ingediend, strekkende om den directeur van landbouw, handel en nijverheid ambtshalve lid te maken van de Kamer van Koophandel en Fabrieken.

De toelichting luidt: Het is wenschelijk in de Kamer ambtshalve zitting te doen nemen den directeur van landbouw, nijverheid en handel, die uit den aard zijner betrekking met aangelegenheden betreffende den handel en het fabriekswezen in aanraking komt. Dit is ook al vroeger ingezien, getuige het feit, dat de tegenwoordige directeur in 1921 tot lid van de Kamer werd benoemd, waarin hij tot het tijdstip zijner periodieke aftreding 1924 zitting had, maar volgens de bestaande verordening niet dadelijk herbenoembaar was. Nu ook uit den boezem van de Kamer het denkbeeld is geopperd om het lidmaatschap van het college aan de betrekking van directeur van landbouw, nijverheid en handel te verbinden, heeft de ondergeteekende gemeend de mogelijkheid daartoe te moeten scheppen. Het aangeboden ontwerp heeft die strekking. Daaruit blijkt, dat het ledental gesteld blijft op ten minste vijf en ten hoogste zeven.

* * *

Bij Kon. besluit is de heer W. L. Kissack erkend en toegelaten als consul van Groot-Brittannië en Ierland te Paramaribo voor Suriname.

Curaçao.

Onbillijk en dom.

De „Amigoe" van 25 April l.l. bevat een bericht, dat wij bijna niet als juist kunnen aannemen.

Te beginnen met 1 Mei 1925 zou aan de ambtenaren een maandelijksche toeslag gegeven worden op hun jaarwedde en wel:

25 %, als deze niet meer dan *f* 3000.— bedraagt;
20 %, als deze meer dan *f* 3000.— en minder dan *f* 4500 bedraagt;
10 %, als deze meer dan *f* 4500.— en minder dan *f* 6000 bedraagt.

Wij juichen dezen maatregel hartelijk toe, al vinden wij dien een lapmiddel en onvoldoende.

Ongehoord echter achten wij het, dat aan ambtenaren met een jaarwedde boven *f* 6000.— geen toeslag wordt toegekend. Wij kunnen niet anders veronderstellen dan dat voor deze regeling aansprakelijk moet worden gesteld, iemand die Curaçao alleen kent uit de boekjes van Simons en Brusse.

Wij hebben ons de moeite gegeven eens na te gaan welke ambtenaren buiten den toeslag vallen aan de hand van de ontwerp-begrooting voor 1926. Onvolledigheid voorbehouden, noemen wij: den gouvernementssecretaris, den gezaghebber der bovenwindsche eilanden, den voorzitter, den leden en den procureur-generaal van het hof van justitie, den administrateur van financiën, den inspecteur van het onderwijs, den directeur van den openbaren gezondheidsdienst, den directeur van openbare werken, den chef van den mijnbouwkundigen dienst, den mijningenieur, den chef van haven- en loodswezen.

Men zal niet kunnen ontkennen, dat dit de 15 hoofdambtenaren zijn, die Curaçao nu en in de toekomst het meest noodig heeft, de mannen, die leiding moeten geven, die eigen verantwoordelijkheid dragen, wier arbeid nietgebonden is binnen de vier muren van een kantoor of twee wijzers op een uurwerkplaat. Deze menschen hebben hun eigen levensstandard; hun stand en hun opleiding stellen afzonderlijke eischen. Er zullen er onder zijn, die van hun tractement zelfs in hun levensonderhoud niet kunnen voorzien en niet velen zullen hun intelectueele behoeften bovendien daarmee kunnen bevredigen. Van deze 15 ambtenaren zijn, bij drie onbezette plaatsen, 6 Hollanders van wie het leven in Curaçao nog extra geldelijke offers eischt, zooals wij al eenseerder uiteengezet hebben.

Het is de manier om de menschen weg te jagen: naar Holland terug of naar de „Petroleum". En Curaçao heeft behoefte aan blijvers.

Daarom noemen wij dezen maatregel onbillijk en dom.

Politie.

De „Amigoe" bericht nu ook de detacheering van de heeren A. F. Borren, kapt. der politietroepen en hr. Den Beer Poortugael, 1e lt. der marechausees, en voegt hieraan toe:

Zooals wij verder uit goede bron vernamen, worden deze beide officieren den 1n Mei bij de Koloniale Reserve te Nijmegen geplaatst, om hen gedurende de zomermaanden in de gelegenheid te stellen zich nog verder in Holland voor te bereiden voor de taak, die hun in Curaçao zal worden opgedragen, door de stedelijke politie, de havenpolitie e. d. te bestudeeren.

Ongeveer drie maanden na aankomst dezer officieren op Curaçao, zal aan kapitein Borren dan het troepencommando worden overgedragen.

Als logisch gevolg van deze maatregel, vermoeden wij, zal de detacheeringstermijn van de tegenwoordigen commandant, kapt. J. C. de Ridder ongeveer tegen het einde des jaars wel afloopen."

Wij hopen van harte, dat er nog een ander logisch gevolg aan deze maatregel verbonden is: het losmaken van de politie van de justitie. Ook voor den heer Borren.

Risum teneatis, amici!

Jan Paul, de Curaçaosche ditjes- en datjesser in de *Amigoe di Curaçao,* die de vervelende gewoonte heeft een gewonen meneer nog al eens *mr.* te noemen, neemt 't op tegen een artikel over *Nederlandsche energie* in 't Algemeen Handelsblad van 20 December 1924. Hij meent dat de Curaçaosche energie van binnen- en buitenlandsche krachten wat te laag aangeslagen is. Een greep doende „uit heel veel materiaal" noemt Jan Paul zelfs het telefoonnet, de waterleiding en de tram. Geen gelukkige greep, zou men geneigd zijn te zeggen.

Cuba.

Men herinnert zich de emigratie van eenige jaren geleden naar Cuba van Curaçaoenaars en Arubanen. Een ingesteld onderzoek heeft aangetoond, dat er nog minstens 254 emigranten van Aruba en 272 van Curaçao niet teruggekeerd zijn. Het schijnt, dat de arbeidstoestanden op Cuba thans weinig rooskleurig zijn. De *Amigoe* vreest, dat deze arbeiders belet worden naar hun land terug te keeren.

Openbare boekerij en leeszaal.

In het laatste jaarverslag van het *Historisch Genootschap* te Utrecht lezen wij, dat het bestuur het zijn plicht achtte gehoor te gven aan het verzoek van de Openbare Boekerij en Leeszaal te Willemstad op Curaçao, om reeks *bijdragen en Mededeelingen* aan te vullen, in bezit waarvan die instelling geraakt was uit de nalatenschap van het vroeger daar bestaan hebbend Gesch taal-, land- en volkenkundig Genootschap, waarmee Historisch Genootschap indertijd ruilverkeer had on houden. Zelfs heeft het Hist. Gen. bovendien aan Openbare Boekerij en Leeszaal aangeboden een keuze doen uit de lijst zijner werken.

Intusschen blijkt, dat na deze aanbieding het best van het Hist. Gen. niets meer van de zaak vernomen heeft, waarschijnlijk door het spoedig daarop gevolgd overlijden van den heer Meerdink.

Wij aarzelen niet het aanbod van het Hist. Gen. prachtaanbieding te noemen. Zijn uitgaven bevatten wat, dat men ook op Curaçao gaarne lezen zal.

Van den Brandhofbrug.

28 Mei l.l. vergaderde te Amsterdam de Mij. tot exploitatie van den Curaçaoschen haven- en brugdienst balans en de winst- en verliesrekening over het loopen jaar werden goedgekeurd en het dividend gesteld op 4½ pCt.

De aftredende commissaris, de heer J. H. Lugt, met algemeene stemmen herkozen.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Uit „de Cur. Crt." van 14 Dec. 1816:

Overleden.

Mevrouw Nuboer, echtgenote van den Raad Contrleur Generaal der Finantie alhier; Haar Ed. ziekte zeer kort, en haar overlijden, behalven de smart die natuurlijk aan haar echtgenoot en beminnelijke Sotertje veroorzaakt, zal door het Cirkel der Schoone op dit Eiland, waarvan zij door haare aanminnig het Cierzel uitmaakte, als een groot gemis gevo worden.

Uit den Verren Vreemde.

Empire of Gemeenebest?

„Het Vaderland" van 29 Mei gaf een artikel van Londenschen correspondent over het Britsche imperialisme, dat over de vraag: „Empire of Gemeenebest heldere klanken uit echt Z.-Afrikaanschen mond vernemen. Wij nemen de hoofdzaak uit het desbetreffende gedeelte hier over.

Dezer dagen heb ik het genoegen gehad den nieuwen Hoogen Commissaris voor Zuid-Afrika in Londen heer J. S. Smit zijn denkbeelden te hooren verkondigen in een brandpunt van imperialistische gedachten, Over Seas League, die hem in het Criterion Restaurant een banket had aangeboden.

De heer Smit is een Hertzog-man en dus allesbehalve een imperialist. Dit maakt zijn taak als vertegenwoordiger van het Dominion in Londen niet gemakkelijk het spreekt wel vanzelf, dat lang voor zijn komst opvolger van den gedistingeerden Engelschman Edgar Walton reeds als lid der nationalistische partij Zuid-Afrika bij de imperialisten te Londen in het zwarte boekje stond. Maar hij heeft wel prestige en zijn woorden worden wel degelijk ernstig opgenomen.

Op het feestmaal van de Over Seas League, voorgezeten door Lord Buxton, den vroegeren Gouverneur Generaal van Zuid-Afrika, sprak de heer Smit met waardeering over het werk dat de Over Seas League zich naar hij vermoedde, tot taak had gesteld, namelijk het verwelkomen van bezoekers van overzee en het contact brengen van hen met menschen in dit land. Door dit te doen zou de League stellig ondervinden, dat niet alleen de gezichtskring der gasten werd verruimd, maar ook, en in niet minder groote mate, die van de bewoners van Engeland zelf. En, zeide hij met vriendelijken glimlach, als eenmaal goed het standpunt van den man uit de Dominions wordt ingezien, dan zal men tot het inzicht komen dat het werkelijk beter is niet langer te spreken van het Empire maar van wat het in waarheid is; een Gemeenebest van Naties.

Er zijn in dat gemeenebest tal van volkeren, die ni

…Engeland opzien als hun „home", die niet in Enge… de geboorteplaats van henzelf of van hun voor…rs zien en die daardoor onmogelijk de dingen op …lfde wijze kunnen beoordeelen als Engelschen dat.

…langs nog luisterde hij naar de rede van een invloed…man in hooge ambtelijke positie, die argeloos zeide: …slotte is toch maar het eenige dat werkelijk telt: …anden van bloedverwantschap".

…s dat zoo was, zeide de Hooge Commissaris — en klonk zijn stem nadrukkelijk en ernstig — dan ziet …er slecht uit met „ons Gemeenebest" want het helpt om er doekjes om te winden: voor zeer velen is …aar één land, één bizonder land waarheen ons hart …rekt en dat ligt duizenden mijlen ver van hier. …als dat niet wordt ingezien kan het Gemeenebest …als zoodanig blijven voortbestaan. Als men blijft …n dat maar één plaats in het heele Britsche Rijk …ut der aarde is en dat al wat daarbuiten ligt …lijks het aanzien waard is, kan er geen harmonie …n in onze wereldbeschouwing. Instellingen als de …Seas League moeten er zich voor spannen bekrom…id en chauvinisme, die enkel door onwetendheid …n voortbestaan uit den weg te ruimen, hetgeen op …makkelijkste wijze kan worden bereikt door wrij…van gedachten.

…een feestmaal van het Colonial Institute heeft de …Smit een lans gebroken voor een betere Pers. Als …de Engelsche bladen leest ziet men dat de Hol…ch sprekende Afrikaner bitter, onwetend en bevoor…eld is; zulke dingen zijn niet juist, ze zijn onaan…m om te lezen en ze helpen niet een betere ver…houding in het leven te roepen. Men praat van De …regeering, maar men verzwijgt dat de regeering …alitie is van een Afrikaansche partij met een partij …oofdzakelijk Engelsch is en die ministers in de …ring heeft welke geen woord Hollandsch verstaan. …haalde de meest ongelooflijke staaltjes aan van …ingen in de Engelsche Pers over Zuid-Afrika, die …noch wal raakten en drong op beter voorlichting …an het publiek in Engeland.

…veiligheid van het Rijk kan alleen rusten op de …t en de zelfbewustheid van de vrije volkeren, die …bevat en die zich vrijwillig scharen onder de vlag. …e veiligheid van de Gemeenebest moest liggen in de …nning dat elk Dominion, elke kolonie of bezitting …echt had zijn eigen toekomst te beperken. En daar …e politiek van het Britsche Rijk is geworden, be…men voor de toekomst niet te vreezen.

…Hertzog over de samenwerking in Z. Afrika.

…wijl de heer Smit zoo in Londen college geeft over …komstpolitiek, gaf de aanwezigheid van den sym…ken Prins van Wales in Z.-Afrika vernieuwde …liteit aan het vraagstuk der verhouding van de …nalisten tot het Britsche oppergezag.

…tzog heeft het standpunt der N. A. P. als regeerings…zelf nog eens duidelijk aangegeven. Hij deed dit …n mededeeling aan een van de oppositieleiders, die …lijkbaar erg ongerust had getoond over de plannen …genwoordige regeering. Die verklaring wordt door …ikaansche pers als volgt geresumeerd:

…inleidende woorde is van groot belang. Ondubbel…erken genl. Hertzog, tesame met Britse staats…soos wyle Bonar Law en lord Milner, dat Suid…die reg tot afskeiding van die Britse Ryk besit. …natuurlik presies die teenoorgestelde van genl. …se standpunt — 't standpunt wat spesifiek in die …Chronicle destyds deur Bonar Law repudieer is. …wat betreft die daad van secessie, meen genl. …dat dit ongewens en noodlottig sou wees, indien …weeg gebring word sonder omstandighede wat òf …òf die ander seksie van die gemeenskap, as 'n …sal laat voel dat die verandering teweeggebring …die uitoefening van dwang deur die een op die …seksie. So 'n verandering is alleen geregverdig …dit verlang word deur die volk van de land as 'n — sowel Engels- as Hollandssprekend, of deur …ergewigtigste nasionale oorwegings. Later waarsku …Hertzog wat so 'n gewigtige nasionale oorweging …wees, nl. die poging om die dominasie van die een …oor die ander seksie, deur middel van die Britse …sie, te herstel. Solank die eis vir meerderwaar…of dominasie gebaseer op di Britse Konneksie …albei seksies vermy word, glo genl. Hertzog nie …„allergewigtigste nasionale oorweging" sal ont…nie.

…Hierdie belangrike voorbehoude, het genl. Hertzog …r dat hy, as 'n saak van praktiese politiek, nie …ste bedoeling het om die daad van afskeiding aan …el ne."

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling 's-Gravenhage.

VERSLAG OVER 1924.

Bestuur.

In de jaarlijksche algemeene vergadering van 26 April 1924, werden de aan de beurt van aftreden zijnde bestuursleden mevrouw G. T. J. van Aalst-Koopman en de heer O. de Bordes, met algemeene stemmen herkozen, waardoor het bestaande bestuur geen wijziging heeft ondergaan.

Leden.

Op 1 Januari 1924 bedroeg het aantal leden	728
Bijgekomen in 1924	138
Totaal......	866

Waarvan zijn afgegaan:

Wegens bedanken	66	
„ overlijden	16	
„ vertrek naar elders	49	
Totaal—		131
Zoodat het aantal leden op 31 Dec. '24 bedroeg		735

hetgeen een vermeerdering van 7 leden aangeeft.

Statuten.

Deze ondergingen geen verandering.

Buitengewone Alg. Vergaderingen hadden niet plaats.

Lezingen.

In het afgeloopen winterseizoen gaf de Vereeniging voor hare leden met introducées wederom verschillende avonden, alsmede een matinée in de familie-bioscoop op 15 Februari, n.l. een filmvertooning over het leven der Batakkers, toegelicht door den heer W. J. Giel. Hoewel onderwerp en toelichting belangrijk waren, werd deze filmvertooning helaas door geen overtalrijk publiek bijgewoond.

Op 17 April had een lezing plaats door den heer J. F. E. Einaar in de Oranje-Societeit over de Boschnegers in Suriname, welke zeer druk bezocht was en het publiek tot het einde toe boeide, ook om de duidelijke toelichtingen bij de lichtbeelden.

Op 30 October heeft de afdeeling een wajangvoorstelling georganiseerd in de zaal van het feestgebouw „de Vereeniging", Willemstraat alhier, welke gevolgd werd door een dansdemonstratie door R. S. Hardjodiringgo. Het was een zeer interessante avond, die veel belangstelling trok; in de zaal was dan ook geen plaats onbezet.

Toen hier ter plaatse in November het bericht ontvangen werd omtrent de verschrikkelijke ramp in Wonosobo, welke zulke ontzettende verwoestingen heeft aangericht en waardoor zoovele honderden menschenlevens vernietigd en gezinnen getroffen werden, heeft de afdeeling, in vereeniging met den heer Noto Soeroto, het initiatief genomen tot het vormen van een comité, om te trachten gelden bijeen te brengen tot leniging van den nood dier slachtoffers. Voor dit doel is van 18 tot en met 24 December een bazar-tentoonstelling met verschillende attracties gehouden in de bovenzalen van de „Twee Steden" alhier, welke een bezoek overwaard was. De opbrengst aan giften, entrées, verkoopartikelen, enz., is niet onbevredigend geweest en heeft netto ± *f* 2700.— beloopen. Het comité voelde zich gedrongen zijn welgemeenden dank te betuigen aan allen, die tot het welslagen hebben medegewerkt.

Hoewel in het afgeloopen vereenigingsjaar weinig vooruitgang in het ledental viel te bespeuren, hetgeen hoofdzakelijk aan de nog steeds ongunstige tijdsomstandigheden is toe te schrijven, willen wij hopen, dat de afdeeling in 1925 in bloei zal toenemen, doordat de tegenwoordige leden zich schouder aan schouder daarvoor zullen inspannen. Niet alleen behoeven wij de warme sympathie van velen, doch ook de krachtige medewerking der leden.

Een vereeniging toch kan niet sterk worden alleen door financiëelen steun van de leden. Zij behoeft daarvoor ook hunnen moreelen en daadwerkelijken steun, voortspruitende uit warme belangstelling in haar werken en streven.

's-Gravenhage, 1 Januari 1925.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Rekening en verantwoording der gelden over 1924.

Ontvangsten.

Per saldo 1923	f 1735.25⁵
„ geïnde contributiën	„ 3410.50
„ gekweekte rente	„ 72.10
	f 5217.85⁵

Uitgaven.

Aan het Hoofdbestuur (over contrbutiën 1923)	f 1249.07⁵
„ salaris	„ 900.—
„ bureauhuur over 1924	„ 200.—
„ onkosten inning contributie	„ 109.15
„ bioscoopvoorstelling W. J. Giel	„ 140.65
„ lezing J. F. E. Einaar	„ 88.70
„ dansdemonstratie Hardjódiringgo	„ 304.11
„ schrijfbehoeften, porti, enz.	„ 29.95
„ kleine rekeningen	„ 16.35
„ saldo op 31 December 1924	„ 2179.87
	f 5217.85⁵

's-G... ...hage, 1 Januari 1925.

J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Groningen:

VERSLAG OVER 1924.

Tot onze groote verblijding constateerden wij in het afgeloopen jaar een grootere belangstelling voor onze Vereeniging, al werd die dan ook niet tot uiting gebracht door het toetreden van vele leden. Toch is een vooruitgang in het ledental te bespeuren. Geen wonder, dat het Groningsche publiek tot onze Vereeniging werd aangetrokken, daar in verslagjaar een drietal schitterende avonden werden gegeven en bovendien nog een Indische avond met medewerking van onze afdeeling.

22 Januari 1924 trad de zoo inmiddels bekend geworden Hardjodiringgo alhier op. Deze avond was een schitterend succes voor onze afdeeling. De groote zaal was tot aan de nokken gevuld met belangstellenden.

16 Februari de bovengenoemde Indische avond, waarvan de opbrengst afgedragen werd aan Indisch Bronbeek. Ook deze avond was een bijzonder succes en hebben de Groningers getoond nog niet geheel onverschillig te zijn voor ons Indië, daar een belangrijk bedrag aan deze stichting kon worden afgedragen.

13 Maart gaf kapt. Fr. Pickema, commandant der Kon. Mar., alhier een zeer interessante lezing met lichtbeelden over den Atjeh-oorlog. Ook deze avond had een talrijk publiek getrokken en voor velen onder hen, die vroeger in Atjeh waren geweest, was deze lezing in de hoogste mate interessant, omdat veel van hetgeen zij zelve hadden meegemaakt, weer eens in herinnering werd gebracht en op de lichtbeelden vele bekende persoonlijkheden werden te voorschijn gebracht. De opbrengst van dezen avond werd afgedragen aan de Vereeniging Madjoe, alhier.

20 November j.l. werd een vierde avond georganiseerd en trad pater Frencken, een missionaris van Flores, op. Op verdienstelijke wijze schetste spreker het leven en de ondervinding van een missionaris in het Oostelijke deel van onzen archipel.

Algemeene vergadering werd gehouden op 9 October, waarin tot bestuursleden werden gekozen de heeren Joh. Boersma, voorzitter; J. Franke, secretaris-penningmeester; K. J. Krijthe, E. Potjer en Luit.-Kol. W. J. R. Lanzing.

Eene bestuursvergadering werd gehouden op Maandag 10 November.

Vol moed gaan wij het nieuwe jaar tegemoet en hopen, dat de belangstelling voor onze vereeniging steeds zal groeien en dat de afdeeling Groningen en Ommelanden eens een groote en invloedrijke moge worden.

Thans wil ik overgaan tot het uitbrengen van een financieel verslag. Zooals U zult opmerken sluit het jaar met een nadeelig saldo, alhoewel het tekort niet groot is. De voornaamste reden hiervoor is te zoeken in het feit, dat de onkosten voor te houden avonden in onze veste abnormaal hoog zijn. Heeren exploitanten van zalen zijn nog geen filantropen en de reiskosten naar ons Noorden zijn bijzonder hoog.

Ontvangsten.

Saldo 1923
Contributies over 1924
Entreegelden Indische avonden
Nadeelig saldo

Uitgaven.

Onkosten Indische avond Hardjodiringgo
Reiskosten ter bijwoning Hoofdbestuursvergaderingen
Zaalhuur vergaderingen
Incassokosten contributie
Onkosten lezing pater Frencken
Porti
Bijdrage Hoofdbestuur 60 % der contributies

Groningen, Januari 1925.

J. FRANKE,
Secretaris-Penningmeester.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

D. Schaper, Meerweg 9 te Bergen (N.-H.) als onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs;

de heeren W. Bergman Jzn., Bosboomstraat 2 en L. G. Dormaar, Coornhertstraat 51, beiden te Utrecht; A. J. Keizer, Van Lumeystraat 51; E. L. R., Jacob Hopstraat 31, M. Sablerolle, Theresiastraat, C. J. P. van Slingerlandt, Papestraat 19; Mej. M. J. Teuwisse, Copernicusplein 4 en Mej. L. M. Chaud., Nachtegaallaan 13, allen te 's-Gravenhage; de heeren T. N. Edeling, Jericholaan 92b en C. Weber, Bellevuestraat 38a, beiden te Rotterdam; J. A. Elvader, ...tage Parklaan 9b II en L. H. de Wolff, Nieuwe Achtergracht 29huis, beiden te Amsterdam; J. de Jong, Oostwolde (Gemeente Leek); J. A. Zonnevylle, Lawich van Pabotstraat 91 te Arnhem; J. G. Zu..., Spoorsingel 6 te Delft en Mej. C. A. Wessel, Ju...laan 32 te Helmond, allen als controleur 3e categorie bij den Post- en Telegraafdienst.

Mutaties van 27 Mei tot 3 Juni.

Nieuwe Leden:

A. F. Borren, Kapitein der Politietroepen, Den Haag, Gentsche straat 102. f 5.

Afschrijven:

M. E. J. van Coblijn, Paramaribo, Rust- en Vrede... E. 146 B.
W. Meijer, Paramaribo, Wagenwegstraat 176 B.
J. M. C. Parisius, Hoofdonderwijzer te Paramaribo.

Adresveranderingen:

Jhr. L. W. Strick van Linschoten, van: Amsterdam, ... Eeghenstraat 135, naar: Bussum: Fortlaan 7.
H. G. Verhoeff, Ind. Jur. Cand., van: Leiden, O... geestlaan 49, naar: Wilnis (U.)
Mevr. Wed. L. C. van Nouhuys-Leyssius, van: Den Haag, Thomsonlaan 3, naar: Apeldoorn, van der ...denlaan 9, p. a. Familie van Bleijenburgh. f 5.
F. R. Scherius, Gep. Hoofdingenieur, van: Nice, naar: Den Haag, Statenlaan 111, Pension Voet (tijdelijk adres).
Algemeen Nederlandsch Verbond, van: Dordrecht, naar: Den Haag, Laan 34. f 5.
E. A. G. J. van Delden, oud O.-I. Hoofdambtenaar, Den Haag, van: Stadhoudersplein 17, naar: Jan van Nassaustraat 119.
D. F. Pronk, Controleur B.B., van: Den Haag, Re...tesseplein 29a, naar: Bussum, Kromme Englaan 1.
A. Rompies, Controleur 1ste kl. Pandhuisdienst, van: Poerwokorto, naar: Den Haag, Archimedesstraat ... f 5.—.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Vereeniging „OOST en WEST”.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

...DIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

...ORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

...UIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis” biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland verblijven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

...UIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

...ZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

...LANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.